Incipit libellus editus ꝑ magiſtrū Nicolaū de lyra ordinis minorū theologie ꝓfeſſorē: in quo ſunt pulcherrime q̄ſtiones iudaicā ꝑfidiā in catholica fide improbātes.

Primo querit᷑ vtrum ex ſcripturiſ receptis a iudeis poſſit efficaciter ꝓbari ſaluatorē nr̄m fuiſſe deū ⁊ hoiem. Et arguit᷑ pmo ꝙ ſic: q: tn̄ qd̄ duo includit: vnum quod pertinet ad perſonam chriſti.ſ. ꝙ ſit deus ⁊ homo. Aliud ad temp⁹.ſcꝫ ꝙ ſit chriſti myſteriuꝫ completū: ⁊ ideo de vtroqꝫ arguit᷑. Et primo per id quod habet᷑ Hiere.xxiij. Ecce dies veniūt dicit domin⁹ ⁊ ſuſcitabo dauid germē iuſtū ⁊c. Ex quo pꝫ xp̄m ꝓmiſſum ex ſemie dauid: ⁊ ꝑ ꝯñs verū hoiem. ⁊ ſequit᷑ in eadē aucte q̄ de xp̄o loquit᷑. In dieb⁹ illis ſaluabit᷑ iuda et iſrl̄ habitabit cōfidenter: ⁊ hoc eſt nomen ꝙ vocabūt eū dn̄s iuſtus nr̄: ex quo pꝫ eius diuinitas. De ſcd̄o videlicꝫ de tpe arguit᷑ ꝑ illud Aggei.ij. vbi de xp̄o dicit᷑. Veniet deſiderat⁹ cūctis gentib⁹ ⁊ replebo domū iſtā gloria dicit domin⁹ exercituū. ꝓpheta aūt ibi loqbat᷑ de domo dei edificata a filijs iſrael poſt reditū de captiuitate babylonica: ergo ſtāte illa domo venit xp̄s. domus aūt illa deſtructa fuit.xlij.anno a paſſione dn̄i ꝑ Tytū ⁊ Veſpaſianū: ergo ante erat cōpletū xp̄i myſteriū. Et ſic pꝫ ꝓpoſitū. In cōtrariū aūt arguit᷑: q: inter iudeos ſunt ⁊ fuerūt multi homines ingenioſi ⁊ in ſcripturis legis ⁊ ꝓphaꝝ valde ſtudioſi: ergo ſi ꝓdicta poſſet haberi efficaciter ꝑ ſcripturas ab eis receptas non eſſet veriſile ꝙ tādiu ſtetiſſent in tali errore: igit᷑ ⁊c. Rñdeo hic ſunt ꝑncipaliter duo intēdenda. Primū eſt q̄ ſunt ſcripture a iudeis recepte. Secūdū vtrū ꝑdicta poſſint ꝑ illas ſcripturas ꝓbari ꝓbatione efficaci. Circa primū ſciendū ꝙ libri canonici vete. teſta. ſunt ab eis recepti: tanqꝫ deo inſpirāte ſcripti: ⁊ ſūt i vniuerſo.xxij.ſm antiquā cōputationē: ⁊.xxiiij. ſm modernā: q: lamētatiões Hieremie: ⁊ liber Ruth ponūtur modo ꝓ duob⁹ libris a libris hieremie ⁊ iudicū ſepatis. De iſtis aūt libris aliq dicunt᷑ legales.ſ. quiqꝫ libri moyſi ⁊ ſunt in pmo ordine apud iudeos. Alij dicunt᷑ ꝓphetales.ſ. Joſue Judicū Samuel.i.pm⁹ ⁊ ſecūd⁹ Regū. Malachim.i.terci⁹ ⁊ quart⁹ Regū. Eſa. Hiere. Ezech. ⁊ liber xij. ꝓphetaꝝ: q̄ dicit᷑ tereaſta. Et iſti octo ſūt i ſecūdo ordine. Reliqui vo dicunt᷑ agiographi.i. ſcripture ſancte vel ſanctoꝝ ſcripture. Et ſunt iſti: liber Job: liber pſalmoꝝ: Parabole: Eccleſiaſtes: Cantica canticoꝝ: Paralypomenon: Daniel: Eſdra: ⁊ Heſter: Ruth: lamētatiões Hieremie: ⁊ iſti ſunt i tercio ordine. Conſiderandū etiā ꝙ iſti libri ſūt apud eos multipliciter cōſcripti. vno mō pure hebraice: ⁊ ſic pmo traditi ſūt: vicꝫ ſermone hebraico cū lr̄is hebraicis. Alio mō hebraice ꝫ nō pure: vicꝫ ſermone caldaico ꝫ lr̄is hebraicis. Sed q: hebraicū ⁊ caldaicū ſunt idiomata ꝓpinqua eundē numerū lr̄aꝝ hn̄tia: q̄ lr̄e q̄uis diſcrepēt in figura tn̄: cōueniūt in ſono ⁊ virtute: vt dicit Hiero. in ꝓlogo galeato: et ideo vnū idioma pōt facilit᷑ ſcribi ꝑ lr̄as alterius. Hoc igit᷑ mō plures ſcripſerūt vetus teſtamentū: ⁊ maxime Jonathan filius Oziel: cuius ſcriptura eſt ita autētica apud hebreos ꝙ nullus adhuc auſus fuit ſibi cōtradicere: ꝓpter qd̄ in libris notabilib⁹ iudeoꝝ ponit᷑ hebraicū purū in vna colūna: et caldaicū ſcriptū ab iſto Jonathan lr̄is hebraicis in altera: ⁊ vtunt᷑ iudei iſto caldaico q̄ſi ꝓ expoſitiōe: q: aliqua que erant multū obſcura in hebraico puro: clarius ponunt᷑ ⁊ quaſi exponunt᷑ in iſto caldaico: vt.ſ. patebit magis. Et id̄o illa trāſlatio neceſſaria ē ad diſputandū cū iudeis in paſſib⁹ multis. Similiter tranſlatio.lxx.interpretū apud eos habet ſaltem apud aliquos ſtudioſos. illi em̄.lxx. fuerūt electi de toto populo iſrael tanqꝫ excellētiſſimi ⁊ ſtudioſiſſimi ac periti in littera hebraica ⁊ greca: ſm ꝙ dicit Joſephus.xij.li. antiquitatū. ipi aūt nō ſemp tranſtulerūt de hebraico in grecū verbū ex verbo: ſed frequēter ſenſum ex ſenſu: mutantes aliqua vel occultātes ex induſtria ea que poſſent eſſe cauſa erroris Ptolomeo regi. Hāc aūt tranſlationē voluerūt habere ſtudioſi hebreoꝝ tanqꝫ factū ſapientiſſimoꝝ viroꝝ: ⁊ dato ꝙ nuſqꝫ ab eis haberet᷑ nō tamē poſſunt ipam negare cū fuerit facta a ſapiētiſſimis ⁊ valentioribus de toto populo ⁊ in tanto numero. Et ideo de illa poſſumus nos iuuare ad ꝓbandum aliquid ipis iudeis: ſicut infra patebit. Item ꝑter ſcripturas canonicas ſunt alie ſcripture a iudeis recepte tanqꝫ autentice. ſcꝫ Thalmud: ꝙ ſm eos ſcriptura non differt a ſcripturis canonicis: niſi ſicut lex data verbo a lege data ſcripto: quia iſta fuit reuelata Moyſi a deo: ſicut illa q̄ ſunt ſcripta i libris Moyſi. ſed tunc Moyſes nō ſcripſit ea que cōtinent᷑ in Thalmud. Et hoc potuit eſſe duplici de cauſa: vtpote quia non erat neceſſariū vt populus ſciret talia ſicut erat neceſſariū de preceptis in lege vel quia iſta magis erant in ſecretis habenda. Moyſes tamen tradidit eam Joſue ⁊ alijs ſenioribus verbo ſicut habuerat a dn̄o ⁊ alij alijs poſterioribus eodē modo. ⁊ ſic cōſequēter quouſqꝫ ſcripta ſunt talia ꝑ poſteriores doctores ne cederēt in obliuionē. Similit᷑ dicta doctoꝝ hebraicoꝝ qui gloſauerūt vetus teſtamentū ſūt autētica apud eos multo magis q̄ apud nos dicta Hiero. ⁊ Aug. ⁊ alioꝝ doctoꝝ catholicoꝝ. Et hoc potiſſime ꝑ id qd̄ ſcribit᷑ Deut.xvij. Non declinabis a verbis eoꝝ ad dexterā ſiue ad ſiniſtram: vbi loquit᷑ ſcriptura de ſacerdotib⁹ ⁊ doctoribus ad quos ꝑcipit ſcriptura in dubijs recurrere: ⁊ eoꝝ ſententiā indiſcuſſe tenere. licꝫ autē huiuſmodi ſcripture in magna pte ſint falſe.ſ. Thalmud ⁊ gloſe doctorum hebraicoꝝ: tamē ꝑ eas poſſumus contra eos efficaciter arguere ex quo ſunt ab eis ꝓdicto modo recepte: ſicut econtrario argumentū quod facerent contra nos ex euangelio ⁊ ſcripturis apoſtoloꝝ huiuſmodi eſſet efficax cōtra nos. licꝫ reputent huiuſmodi ſcripturas falſum continere. Viſo que ſcripture ſint a iudeis recepte. ſecūdo videndū eſt an id qd̄ in queſtione ponit᷑ poſſit per illas ſcripturas efficaciter ꝓbari. Et diſtinguo. primo de ꝓbatione efficaci: quia ꝓbationis efficacia poteſt dupliciter accipi. vno mō ꝙ ſit ita efficax probatio ꝙ nullo modo poſſit euitari ſine euidēti negatione vel contradictiōe ſcripture ꝓdicte: ⁊ ſic mihi videt᷑ ꝙ adhuc nō ſit ꝓbatum quod in queſtione querit᷑ per dictam ſcripturā. Cui⁹ ratio eſt: q̄a myſteriū trinitatis ⁊ incarnationis chriſti expſſius ponit᷑ in nouo teſtamēto q̄ veteri ſicꝫ patet manifeſte ⁊ ab omnibus conceditur. ⁊ tamē multi heretici totum nouū teſtamentū recipiūt: ⁊ ꝓ ſuis erroribus exponūt. aliqui tamē ipſoꝝ negant trinitatē pſonarum in diuinis: ſicut Sebellius. aliqui negant diuinitatē in chriſto: ſicut Arrius. aliqui veram humanitatē: ſicut Manicheus qui dixit xp̄m habere carnem fantaſticam: ad qd̄ ſequit᷑ ipſum nō fuiſſe verū hominē: quia caro vera eſt de veritate nature humane. Similit᷑ arrius dixit ipm nō habere animā intellectiuā: ſed verbū ſupplere anime locū: quod tamē verbū dicit᷑ eſſe creatum. Similiter appolinaris dixit ipſum non habere animā intellectiuā. licꝫ aſſumpſerit animā ſenſitiuā: ⁊ ad dictū vtriuſqꝫ ſequit᷑ xp̄m non fuiſſe verū hominē cum ab anima intellectiua accipiat᷑ ſpecies humana. Si igit᷑ dicti heretici exponebāt ꝓ ſe ſcripturā noui teſtamenti: multo magis iudei poſſunt ꝓ ſe exponere ſcripturam veteris teſtamēti. Alio modo poteſt accipi probationis efficacia ꝑ ſcripturam: ſic ꝙ licꝫ ſcriptura poſſit aliter poni aliquo modo ſaltem ad euadendū abſqꝫ contradictione manifeſta. tamē ſimpliciter loquēdo nō poteſt alio modo rationabiliter exponi quin ſemp appareat expoſitio fidei catholice rationabilior. Et hoc modo credo ꝙ id quod poſitū eſt in queſtione ꝓbatum eſt ſatis ꝑ ſcripturam veteſteris teſtamēti: ⁊ iterum poteſt hoc idē probari hoc modo ꝓcedendo. In queſtiōe autem ponunt᷑ duo: vt dictū eſt. Vnum.ſ. qd̄ ꝑtinet ad tpus.ſ. vtrū tem-

ꝑus aduētus xp̄i ſit p̄teritū. ¶ Secūdū qđ ꝑtinet ad ꝑſonam xp̄i vtrū ſit deus ⁊ hō in vna perſona. ⁊ iſtud implicat duo: qꝛ fides catholica ponit vnionē nature diuine et humane indeterminata ꝑſona. ſ. filij ⁊ non patris nec ſpiritusſancti: ⁊ ex hoc ſupponiť pluralitas ꝑſonarū in diuinis qđ fortiſſime negať a iudeis. ⁊ ideo ad ꝓbandum qđ in queſtiōe poniť ꝑ ſcripturam a iudeis receptā. iſta tria ſunt per ordinem declarāda: ex eadem ſcriptura. ¶ Primū eſt ꝙ in vnitate diuine eſſentie eſt pluralitas ꝑſonarū ſiue ſuppoſitorū. ¶ Secundū eſt ꝙ in ꝑſona filij natura humana ⁊ diuina ſunt vnite ita ꝙ ipſe eſt verus deus et verus homo. ¶ Terciū eſt ꝙ hoc factum eſt, de p̄terito et non expectandū de futuro: ſicut expectant iudei. ⁊ in hoc ſunt valde decepti. ¶ Ad declarationē primi primo induco argumentū magiſtri ſenten. diſt. ij. primi libri: qui ꝓbat pluralitē ꝑſonarum in diuinis ꝑ illud quod ſcribitur in principio Geñ. In principio creauit deus celū ⁊ terram ⁊c. hebraica veritas ſic habet. In principio creauit heloym celum ⁊ terram ⁊c. Heloym eſt nomen plurale huius nominis hel vel helon qđ ſignificat deū in ſingulari: ⁊ hoc ſatis patet ſcientibus ꝓprietates idiomatis hebraici. per hoc autē ꝙ nomē plurale diuinū cōiungiť cū verbo ſingularis numeri: cum diciť: Creauit heloym. ac ſi diceret: Creauit dij. oſtendiť igiť in ſcriptura ꝙ in deo eſt aliqua pluralitas ī vnitate eſſentie. quia talis modus loquēdi ſepe ī veteri teſtamēto inueniť de deo ⁊ de nullo alio. Ex quo patet ꝙ aliqua pluralitas in vnitate diuine eſſentie eſt que in nulla alia inueniť natura: ⁊ hec eſt pluralitas ꝑſonaꝝ in vna ſimplici eſſentia que in p̄dicto mō loquēdi deſignať per verbū ſingularis numeri cōiunctū nomini plurali. ¶ Sed ad hoc reſpōdent dicētes: ꝙ hoc nomē heloym indifferēter accipiť in plurali ⁊ ſingulari: ⁊ qñ diciť de deo vero: ſemꝑ accipiť ꝓ ſingulari: ⁊ ſic eſt ī ꝓpoſito qñ diciť: In principio creauit heloym celum et terram. i. deus. ¶ Sed contra hanc ſolutionem arguo ex textu ſacre ſcripture ꝙ hoc nomē heloym ⁊ alia nomina diuina diciť frequēter de deo vero in plurali qđ patet manifeſte: qꝛ cōiungiť cum adiectiuis pluralibꝰ ⁊ verbis pluralis numeri. Exemplū de adiectiuis Joſue vlti. Nō poteritis ſeruire dño: qꝛ dñs ſanctꝰ ipe. Veritas hebraica ſic hꝫ. Nō poteritis ſeruire dño: qꝛ heloym ſancti ipe. Itē Hiere. xxiij. Peruertiſtis v̄ba dei viuētis dñi exercituū dei veſtri tetragrāmaton. ⁊ nota ꝙ ibi poniť nomē dei tetragrāmaton: qꝛ veritas hebraica ſic habet. Peruertiſtis verba heloym viuentiū dñi exercituū dei veſtri. Et nota ꝙ ibi poniť nomē dñi tetragrāmaton dei veſtri: cuꝫ diciť in autoritate p̄miſſa. Dñi exercituū: vbi habemus: nomē dñi in hebraico poniť nomen dñi tetragrāmaton: qđ ſignificat diuinā naturā ſm ſuas ꝓprietates intrinſecas abſqꝫ reſpectu ab extra vt magis patebit infra: et ſic patet ꝙ in intrinſecis diuinitatis eſt aliqua pluralitas ꝑ pluralitatē imediate p̄cedentem cum diciť in autoritate. Peruertiſtis verba heloym haijm. i. deoꝝ viuentiū: ⁊ cōiungiť iſta pluralitas nomini dei tetragrāmaton: tamen īmediate ſubdiť: Dñs exercituū ⁊c. in ſingulari. ⁊ ſic per hoc patet ꝙ in vnitate diuine eſſentie eſt aliqua pluralitas cum ſumma ſimplicitate que nō eſt in alijs: qꝛ ſemꝑ vbi ſcriptura ponit aliquid ſignificans pluralitatē ꝑſonarum: ibi deinde ponit qđ oſtēdit eſſentie vnitatem vt per autoritatem p̄dictam patet: vt infra ſubſequēter patebit. Item Eſa. liiij. Dñabiť tui qui te fecit dñs exercituū nomen eius. hebraica veritas ſic habet. Domiatores tui factoris tui dñs exercituum nomē eius. In hac autoritate vbi poniť: dñs exercituū nomē eius. poniť nomē domini tetragrāmaton. Et ideo ex hac auctē pōt argui ſicut ex p̄cedenti: ſimiliť hoc nomen heloym frequēter cōiungiť cū verbo pluralis numeri: verbi grā. ij. Regū. vij. diciť. Que eſt aūt gens vt populꝰ tuus iſrł in terra ꝓpter quaꝫ iuit deus vt redimeret eam ſibi ī populū ⁊c. hebraica veritas ſic habet. Quis eſt vt pplꝰus tuus iſrł gens vna in terra ꝓpter quā iuerūt heloym ad redimendū ſibi pplm.

Item Eccł. ij. Quis eſt homo inquā vt poſſit ſequi regē factorē ſuū. hebraica veritas ſic habet. Quis eſt homo vt intret poſt regē qui iam fecerūt eum. ¶ Pateť igiť ex predictis ꝙ p̄dicta euaſio eſt falſa: qꝛ nomē heloym dictū de deo vero accipiť frequēter in ſacra ſcriptura ī plurali: vt pꝫ ex autoritatibꝰ p̄dictis q̄ nō poſſunt intelligi ad literā niſi de deo vero: ꝓpter qđ alij ſoluerūt aliť alibi. ſ. in glo. ſuꝑ illud Eccł. qđ dictū eſt. Quis ē hō vt intret poſt regē qui iā fecerūt eū. glo. hebraica. Si querať q̄ fecerūt eū. ſ. hoiem pōt dici deus ſanctꝰ ⁊ dñs ꝯſilij ſui: ⁊ ꝯſiłr rñdeť ī glo. ſuꝑ pš. xlix. Qui factus eſt ab aſaph deus deoꝝ dñs locutꝰ ē ⁊c. In hebraico ſunt tria nomīa diuina. ſ. hel: heloym: ⁊ nomē dñi tetragrāmaton loco huiꝰ habemꝰ hoc nomē dñs. Queriť ibi gloſator quare aſaph ter nominauit deū in p̄ncipio huiꝰ pſalmi. Reſpōdit vt oſtenderet ꝙ deus in tribꝰ ꝓprietatibꝰ creauit ſeculū: ſi cōſideranť iſte reſponſiones duo ſunt veriſſime. Prima em̄ que dicit ꝙ deus ⁊ dñs cōſilij ſui fecerūt hoiem: ⁊ ꝓpter hoc diciť in plurali: Eccleſi. ij. Quis eſt hō vt intret poſt regē qui iaꝫ fecerūt eum. quia dñs accipiť hic ꝓ patre: dñs cōſilij ſui ꝓprie diciť filius qui eſt verbū mētis paterne: et ſpūſſanctus amor ex ipis ꝓcedens. Similiter ſecūda rñſio que dicit ꝙ aſaph ter nomīauit deū: qꝛ deus in tribus ꝓprietatibus creauit mūdū eſt veriſſima: qꝛ tres ſunt ꝓprietates in diuinis. ſ. paternitas: filiatio ⁊ ſpiratio: que ſunt ꝓprietates cōſtituētes. Et creatus mūdus eſt in tribꝰ ꝓprietatibus iſtis qm̄ indiuiſa ſunt oꝑa trinitatis. ¶ Patet etiam ex iſtis ꝙ nō eſt cōtra intentionē hebraicoꝝ doctoꝝ antiquoꝝ ꝙ aliqua pluralitas ponať in deo ſeu ī diuinis: dū tñ ſerueť vnitas deitatis quaꝫ vnitatē catholici veriſſime cōfitenť. Hanc igiť vltimā reſponſionē que vt viſum eſt cōtinet veritatē: poſteriores iudei deprauāt dicētes: ꝙ diuina ſapiētia: bonitas ⁊ potētia ſunt iſte tres ꝓprietates in quibus deus creauit mūdum ⁊ omnia fecit: ⁊ ideo in p̄ncipio Geñ. diciť: In p̄ncipio creauit heloym. in plurali ad denotandū iſtas tres ꝓprietates ſiue attributa ī deo in quibꝰ oīa operať. Et eo mō exponūt autoritates alias Sed iſta reſpōſio nō eſt rōnabilis ¶ Primo qꝛ ſicut deꝰ operať ꝑ potentiā: ſapientiā: ⁊ amorē: ita artifex creatus operať ꝑ artē ſuam: ſicut ꝑ regulā directiuā ⁊ ꝑ potentiā tranſmutādi materiā: ⁊ ꝑ lucri amorē ſicut ꝓpter finem. Si igiť ꝓpter p̄dicta. ſ. ꝓpter potentiā: ſapiētiā: ⁊ bonitatē diuinā nomē dñi poniť in plurali, qñ operať: eadē rōne ⁊ maiori debet ſcriptura ſic loqui de artifice creato operationē ipius exprimēdo qđ nō inueniť: ⁊ talis modus loquēdi in ſacra ſcriptura de deo frequēter habeť. Et cōfirmať ratio: qꝛ potētia ſapiētia ⁊ amor plus differūt ī artifice creato q̄ꝫ in deo: qꝛ differūt. ſ. re abſoluta: qđ non pōt eſſe in deo: ergo modus loquēdi in plurali magis cōpetit in exp̄ſſione operatoris creati artificis q̄ꝫ ipius dei.

¶ Item arguiť ſic: Intētio Moyſi erat inducere pplm ad cultū vnius dei ⁊ ipm ab idolatria reuocare: ad quam ille populus erat ꝓnus: vt patet ex toto diſcurſu veteris teſtamēti. Cum igiť per modū p̄dictum loquēdi in plurali poſſit haberi aliqua occaſio cogitandi abſolutā pluralitatē in diuinis nō eſt veriſimile ꝙ moyſes cognoſcēs ꝓnitatem populi ad idolatriā vſus fuiſſet tali vocabulo vel modo loquēdi ⁊ in ſcripturis reliquiſſet niſi per hoc ſubtiliter ſapiētibꝰ indicare voluiſſet ꝙ cum vnitate ſimplicis eſſentie in deo ſtat pluralitas ꝑſonarum: aliter em̄ ſuus modus loquēdi eſſet cōtrarius ſue intētioni. ¶ Eſt autē ſciendū ꝙ in hebraico myſteria abſcondita ⁊ ſolum ſapientibus nota ex modo ſcribendi inconſueto frequēter deſignantur. Iſta ſunt que dixi de hac reſponſione: ⁊ hanc queſtionem determinaui. Sed poſtea venit ad manus meas quidam libellus hebraice ſcriptus vbi predicta ratio aliter ſoluitur. Et q̄tum ad illud argumentum dixit ſic autor illius libelli: ꝙ illi qui arguunt pluralitatem perſonarū in diuinis per hoc nomē Heloym quod pluralitatem ſignificat: et tamē diciť de deo: innituť ſuper baculum arundineū confractū: quia talis modus lo

queđi alibi inuenit̃ de vno ſolo: ſicut patꝫ.j.Reg.xxviij.
vbi ſcriptura loquit̃ de ſuſcitatione Samuelis: cum di-
xit illa mulier phitoniſſa. Vidi heloym aſcendentes de
terra ſequit̃ verbũ ſaulis. Qualis eſt forma eius ⁊c̃. Itẽ
nõ ſolum loquit̃ ſcriptura ſic de hoc nomie heloym: ſed
etiã de aliquibus alijs: verbi gratia: Ezech.xlvj.dicit̃ ſic.
In die autẽ kalendaꝝ vitulũ de armento imaculatũ ⁊c̃.
in hebraico autẽ ponit̃ Thamin qđ ſignificat imaculatũ
ſed Thaminũ.qđ eſt plurale huius nomis Thamin vel
Thamau. et cõiungit̃ cũ vitulo i ſingulari: ⁊ ꝑ hoc tamẽ
non interpretat̃ aliqua pluralitas: ergo ⁊c̃. Itẽ aliquãdo
verba pluralis numeri cõiungunt̃ cum nominib⁹ ⁊ pro-
nominib⁹ ſingularis numeri: verbi gratia: Cantic̃.j. Tra
he me poſt te: currem⁹ ⁊c̃. ⁊ ſic nõ valet argumentũ quo
cõcludebat̃ pluralitas ꝑſonarũ ex hoc ꝙ nomina diuina
cõiungunt̃ cum verbis pluralis numeri: vt videt̃: ⁊ ſic ꝑ
iſta loca ſcripture arguit ꝯ predicta. Sed ꝑ iſta nullo mõ
infringunt̃ ea que dicta ſunt: qꝛ ſm expoſitores hebrai-
cos Samuel nõ ſurrexit ſolus ſꝫ Moyſes cũ eo. dicunt
eñ ꝙ Samuel ſurrexit tũc nõ virtute magica: ſed virtu-
te diuina ſeu ꝑmiſſione: qđ dictũ cõuenit cũ illa opiniõe
quã tangit Aug⁹. in ep̃la ad Simplicianũ: ⁊ habet̃ i glo.
j.Reg.xxiiij. ſup locũ illũ dicũt iudei: ꝙ Samuel timuit
ad diuinũ iudiciũ euocari. ideo rogauit Moyſen venire
ſecũ vt eſſet ſibi teſtis ꝙ integre ſeruaſſet legẽ ab eo ſcri-
ptã. mulier igit̃ phitoniſſa q̃ ſolum Samuelẽ vocauerat
vidẽs aliũ ipm aſſociantẽ admirãs dixit i plurali. Deos
video aſcẽdentes de terra.i. homies diuinos ⁊ indicauit
modũ ſue viſionis Sauli licꝫ breui⁹ ſcribat̃.j.Reg.xviij.
Saul aũt nõ q̃ſiuit niſi de figura ipius q̃ ꝑmo apparue-
rat ⁊ nõ de aſſociãte ipm: ⁊ ꝓpter h̃ q̃ſiuit in ſingulari.d.
qualis eſſet forma eius: qꝛ cũ ſolo ſamuele volebat loqui
⁊ ſic pꝫ ex dictis doctoꝝ hebraicoꝝ paſſum iſtũ exponẽ-
tiũ: ꝙ nõ infringit̃ noſtrũ argumentũ p̃dictum: ſed cõfir
mat̃ magis: qꝛ heloym de duob⁹ dicit̃. Si aũt dicat̃ ſm
aliã opinionẽ quã etiã tangit Aug. ꝙ nõ fuit vere ſamuel
qui apparuit: tũc rñdeo ꝙ duo alij apparuerũt: videlicꝫ
demon ꝑuatus illi mulieri magice: ⁊ quedã forma rep̃-
ſentans ſamuelẽ: ⁊ ꝓpter hoc dixit in plurali: video deos
⁊c̃. ſaul aũt nõ niſi de vno queſiuit.ſ. de ſamuele quẽ vo-
cari fecerat. ¶ Ad ſecũdũ argu. dicendũ eſt ꝙ thamin qđ
ſignificat imaculatos in plurali: nõ cõiungit̃ cũ vitulo in
ſingulari: vt ipſe arguit ⁊ male: ſed cũ genitiuo pluralis
numeri. nõ eñ habẽt variationẽ caſuũ: ſicut nos: ſed tñ
variant̃ nomia ſm numerũ pluralẽ ⁊ ſingularẽ: ⁊ eſt ſen-
ſus. In die aũt kalendaꝝ vitulũ de armẽto imaculatorũ
id eſt de numero illoꝝ imaculatoꝝ qui ad h̃ reſeruabant̃
faciet ſacrificiũ ⁊c̃. ¶ Ad cui⁹ euidentiã eſt notandũ ꝙ ex
ſtatuto legis in ꝑn. cuiuſlibet mẽſis debebat offerri vitu
lus vnus imaculatus: ⁊ ideo ordinauerũt ſacerdotes in
vno loco ꝓpe templũ vt tales vituli ſeruarent̃ ſaltez.xij.
ad min⁹: ⁊ de illis ſaltez ad hoc reſeruatis ſemꝑ accipie-
bat̃ ille q̃ in ꝑncipio mẽſis ſeu kalendaꝝ qđ idẽ eſt offere
bat̃. de tali aũt oblatiõe loquit̃ Ezech. i loco p̃dicto: et iõ
ad hoc denotandũ poſuit thaminũ i plurali ad innuẽdũ
ꝙ vn⁹ de illis plurib⁹ ſic debeat offerri. ⁊ ſic pꝫ ꝙ p̃dicta
nõ infringũt ea q̃ dicta ſunt de hoc nomie heloym: ꝓpter
qđ antiqui doctores hebreoꝝ aliter nitebant̃ ſoluere p̃di
ctũ argumentũ: vt patuit ex p̃dictis. ¶ Ad terciũ eſt dicẽ
dũ ꝙ liber canticoꝝ a doctorib⁹ hebraicis exponit̃ đ deo
⁊ ſynagoga ſicut de xp̃o: ⁊ etiã a doctorib⁹ catholicis: vt
infra dicet̃. Igit̃ ſm illos illa v̾ba: Trahe me poſt te. ſũt
verba ſynagoge: q̃ dicit̃ ſpõſa dei. ideo talis ſponſa nõ eſt
vna ꝑſona ſingularis: ſed collectio fideliũ. ⁊ ideo ad hoc
denotandũ ſubdit̃ in plurali. Currem⁹. ⁊ ideo hoc ponit̃
ad denotandũ pluralitatẽ ꝑſonarũ: et ideo ex hoc nõ in-
fringit̃ argumentũ de hoc nomie heloym ⁊ alijs nomini
bus diuinis: etiã de nomie dñi tetragrãmaton q̃ ꝯiũgunt̃
cũ verbis pluralis numeri: ad denotandũ ibi aliquã plu
ralitatẽ ꝑ modũ p̃dictũ: ſed magis ꝑ hoc argumentũ p̃di
ctũ cõfirmat̃. Quedã etiã alia inducit autor p̃dicti libelli

ad ſuũ ꝓpoſitũ q̃ omitto ad p̃ſens: tum qꝛ p̃dictis ſolutis
alia patẽt: tũ qꝛ intẽdo libellũ iſtũ improbare ꝑ oia decur
rendo: qꝛ ibi multa cõtra fidẽ xp̃ianã tangunt̃. Itẽ nõ ſo-
lũ arguit̃ pluralitas ꝑſonaꝝ in diuinis ex h̃ noie heloym
vt ipe ſupponit. d. ꝙ innitimur baculo arũdineo confra-
cto: ſed eandẽ pluralitatẽ clarius exprimũt ꝓphe in mul
tis locis: verbi gr̃a: in pſal. xliiij. qui non põt exponi: niſi
ad litterã de xp̃o: vt diffuſi⁹ declaraui ſuꝑ ep̃lam ad heb.
ca.j. ⁊ ibidẽ dr̃ de xp̃o. Sedes tua i ſeculũ ſeculi v̾ga equi
tatis v̾ga regni tui. Dilexiſti iuſticiã ⁊ odiſti iniq̃tatẽ: ꝓ-
pterea vnxit te deus de⁹ tuus. In hac auc̃te exp̃mit̃ xp̃s
tanq̃ deus vnctus: qꝛ in hũana natura aſſumpta vnct⁹ ẽ
plenitudine gr̃e. exprimit̃ hic etiã deus vngẽs ipm tanq̃
ꝑſona diſtincta ab ipo vncto: qꝛ ſcriptura ſacra de ipo vn
gẽte loquit̃ tanq̃ de alia ꝑſona. ¶ Notandũ etiã ꝙ ex ꝑte
dei vngẽtis duplicat̃ h̃ nomẽ de⁹: cũ dixit. Vnxit te de⁹
deus tuus. ad denotandũ ꝑſonã pa. ⁊ f. ſ. Et ſic pꝫ ex hac
auc̃te pluralitas ꝑſonarũ ⁊ diuinitas ipius xp̃i: ꝓpter qđ
ad idẽ ꝓpoſitũ ꝓbandũ inducit eam ap̃lus ad Heb.j.ca.
Itẽ pſ̃. cix. dicit̃: Dixit dñs dño meo ⁊c̃. ⁊ ꝙ iſta ſint v̾ba
patris ad filiũ: vt pꝫ ꝑ tranſlationẽ caldaicã que dicit ſic:
Dixit dñs v̾bo ſuo ſede a dextris meis. ¶ Patꝫ etiã ꝑ id
qđ ſequit̃ in eodẽ pſ̃. Ex vtero añ luciferũ genui te. qꝛ nõ
põt cõpetere niſi filio dei. ꝑ h̃ eñ ꝙ dr̃ hic: Deus v̾bũ ex
vtero. i. genit⁹ de ſuba dei. oſtẽdit̃ diuine eſſentie vnitas:
qꝛ deitas plurificari non põt. ꝑ hoc aũt qđ dr̃: genitus de
ſuba dei. oñdit̃ diſtinctio ꝑſonaꝝ: qꝛ nulla res ſeipam gi-
gnit. ſilr̃ ꝑ hoc qđ dr̃: Sede a dextris meis. vna eñ ꝑſona
nõ dicit̃ ſedere ad dexterã ſuipius: ⁊ ſic ex hac auc̃te patꝫ
pluralitas ꝑſonaꝝ: ⁊ maxie qꝛ hic pſal̃. nõ põt exponi ad
litterã niſi de xp̃o: ſicut ꝑus declaraui in ep̃la ad Heb.j.
ca. ꝓpter qđ ſaluator allegat eã in hoc ſenſu: Math.xxij.
⁊ ap̃lus vbi. ſ̃. ¶ Itẽ pluralitas ꝑſonaꝝ nõ nõ ſolũ expri-
mit̃ in ſcriptura ve. teſta. ſꝫ etiã determiata pluralitas: vt
be. trinitas: Eſa. xlviij. Nõ a ꝑncipio i abſcõdito locutus
ſum ex ꝑte anteq̃ fierẽt ibi erã ⁊ nũc dñs de⁹ miſit me et
ſpũs eius. Iſta ſũt verba dei loquẽtis: vt pꝫ ex textu ime
diate p̃cedẽti: ſilr̃ ex h̃ ꝙ imediate ſubdit̃. Hoc dicit dñs
deus redẽptor tuus ſanct⁹ iſrl̃. In hac aũt auc̃te imedia-
te p̃miſſa: Eſa. exp̃ſſe loquit̃ deus de datõne legis: qꝛ fuit
data in manifeſto: qꝛ de die ⁊ audiẽte toto pp̃lo vocẽ dei
loquẽtis: vt pꝫ Exo. xix. ⁊ .xx. ⁊ hoc eſt qđ dicit: Nõ a ꝑn
cipio in abſcondito locut⁹ ſum. i. qñ lex ꝑmo fuit data: et
imediate ſubdit̃: Et nunc me miſit deus ⁊ ſpũs eius: vbi
deus dicit ſe miſſum a deo ⁊ ſpũ eius. Nũc autẽ eſt ita ꝙ
inter mittentẽ ⁊ miſſum ſemꝑ eſt diſtinctio ꝑſonalis: igit̃
eſt diſtinctio ꝑſonarũ in diuinis. ſ. trinitas. ſcꝫ dei miſſi ⁊
dei mittẽtis ⁊ ſpũs eius. deũ aũt miſſum dicim⁹ deũ in-
carnatũ. ſ. filiũ. deũ aũt mittentẽ ⁊ ſpm̃ eius dicim⁹ patrẽ
⁊ ſpm̃ſanctũ: ⁊ ſic patꝫ trinitas ꝑſonaꝝ. ¶ Ad euadendũ
aũt iſtud dictũ Ra. ſa. vnũ mendaciũ adinuenit ſuꝑ locũ
iſtũ. d. ꝙ oms ꝓphe fuerũt cũ moyſe in monte ſynai et ibi
acceperunt ꝓphias ſuas: ſic̃ ⁊ moyſes legẽ: ſꝫ poſtea illas
ꝓphias denũciauerũt pp̃lo tꝑe a deo determiato: ⁊ iõ dic̃
ꝙ v̾ba p̃dicta ſunt v̾ba Eſa. ab iſto loco. Ex tꝑe anteq̃ fie
rent ibi erã. i. a tꝑe datiõe legis de quo fit ſermo ibi fui in
mõte ſynai: ⁊ qđ ſequit̃. Et nũc me miſit de⁹ ⁊c̃. refert̃ ad
tꝑus quo Eſa. miſſus ẽ ad annũciãdũ pp̃lo illa q̃ ꝑus ac
ceperat i mõte ſynai a dño. ſꝫ iſtud dictũ pꝫ eſſe falſũ mul-
tiplicit̃. nã imediate p̃mittit̃ verbũ dñi loquẽtis de datõe
legis: cũ dr̃: Nõ a ꝑncipio i abſcõdito locut⁹ ſũ: ⁊ iõ ime-
diate ſubdit̃: Et tꝑe anteq̃ fieret ibi erã: ⁊ ſic ex mõ loquẽ
di pꝫ ꝙ eſt v̾bũ eiuſdẽ: ⁊ ſic pꝫ ꝙ illud ſecũdũ nõ eſt v̾bũ
Eſa. ſed ipius dei ſicut ⁊ primũ. Q autez primũ ſit ver-
bum dei loquẽtis de datiõe legis: patet ꝑ litterã p̃ceden-
tẽ: qꝛ ibi p̃mittit̃. Ego ꝑmus ⁊ ego nouiſſim⁹ man⁹ mea
fundauit terrã ⁊c̃. qđ nõ põt dici de Eſa. Itẽ glo. habrai-
ca q̃ apud eos autẽtica reputat̃ ſuꝑ illũ locũ: Exo. xx. ca.
Ego ſũ dñs de⁹ tuus ⁊c̃. dicit ſic. Si dicis in ſecreto fuit
ſermo. ſ. legis nõne iã dictũ eſt Eſa. xlviij. Nõ a ꝑncipio i
abſcõdito locut⁹ ſum: ⁊ ſic pꝫ ꝑ iſtã gloſã apud eos autẽ-

ticā ꝙ iſtud verbū Eſa. in pſona dī loquētis dei: ⁊ hoc de
datiōe legis. Itē ſup illud Exo. xix. Venerūt in ſolitudi
ne ſynai. dicit ſic glo. autētica hebraica. Data ē lex in pu-
blico: vt omnis qui voluerit recipe eam recipiat: ſequit.
Et ecce deus ſanctꝰ ⁊ bn̄dictus. ꝛc. Eſa. xlviij. Nō a pnci-
pio in occulto locutꝰ ſuꝫ anteq̄ fierēt ibi erā. ⁊ idē habet
ſup illud Exo. xx. Ego dn̄s deus tuus: ⁊ ſic pꝫ nō ſolū ex
textu pcedēti ⁊ ſequēti ſed etiā ex gloſis hebraicis apud
iudeos autēticis: ꝙ auctas pallegata Eſa. Nō a pncipio
ꝛc. nō eſt intelligēda de ipo Eſa. loquēte in pſona ꝓpria: ſꝫ
magis loquit in perſona dei: quia primo dedit legem in
mōte ſynai: ⁊ poſtea miſſus in mūdum a deo patre ⁊ ſpū
eius ad redēptionē humani generis ſm ꝙ exprimit ma-
nifeſte in pdicta autoritate: ⁊ ideo in fine illiꝰ autoritatis
ponit. Hoc dicit redēptor tuus ſanctꝰ iſrl. Item ꝙ dicit
Eſa. fuiſſe in mōte ſynai eſt valde abſurdū: qꝛ Eſaias ad-
huc nō erat natus: imo fuit natus poſt fere per. dclxxxvj.
annos: qꝛ ab egreſſu ð egypto vſq̄ ad quartū annū regni
Salomonis in quo fundatū eſt templū: fluxerunt anni
cccclxxx. vt habet. iij. Reg. vj. ⁊ extūc vſq̄ ad pmū annū
Ozie regis iuda ſb quo cepit Eſa. ꝓphetare fluerūt. ccvj.
anni: vt pōt haberi defacili cōputādo tpa regū inter me-
dioꝝ inſpiciēdo. iij. ⁊. iiij. librū Reg. Si autē dicit ꝙ Eſa.
poſtq̄ accepit ꝓphetiā in mōte ſynai mortuꝰ ſit: ⁊ poſtea
tpe Ozee reſuſcitatꝰ: illud videt ficticiū. qꝛ ſacra ſcriptu-
ra hoc nullo mō innuit: ſꝫ magis cōtrariū ⁊ maxime: qa
oporteret ſm eū dici idē de omnibꝰ ꝓphetis: vt pꝫ ex pdi
ctis. ſi aūt dicit ꝙ aīa Eſa. fuit creata an̄ corpus: ⁊ ſic fuit
in monte ſynai in aīa ⁊ non in corpe: ⁊ poſtea illa aīa tpe
Ozie fuit cōiuncta corpori p viā nature generato ⁊ orga-
nizato: hoc dictū eſt cōtra ſcripturā: Gen̄. j. ⁊. ij. ca. For-
mauit hoiem deus de limo terre: ⁊ inſpirauit. ꝛc. ex q̄ pꝫ
manifeſte ꝙ organizatio corpis hūani pcedit origine cre
atione ⁊ infuſionē anime. ¶ Itē Zach. xij. dicit: Hoc di
cit dn̄s extendēs celos ⁊ fundās terrā ⁊ fingens ſpm̄ ho-
minis in eo: ex quo pꝫ ꝙ aīa homis creatur in ipſo corpe
iam organizato: vn̄ ⁊ gloſa hebraica ſup locū iſtū ſic dicit
Creator creat animā cū pfectiōe figure hūani corpis. Itē
arguit cōtra vtrāq̄ rn̄ſionē ſimul: qꝛ ſi Eſa. fuit in monte
ſynai tempore legis date: et hoc ſiue in anima tm̄ ſiue in
anima ⁊ corpe ſimul: ⁊ ibi accepit ꝓphetiā quā poſtea de
nūciauit. ⁊ ſic alij ꝓphete: ſequit ꝙ ſcriptura vete. teſta. in
magna parte ſit falſa: qꝛ ſepiſſime dicit ꝓphetas accepiſ-
ſe ſpm̄ ꝓphetādi de nouo: ſicut patet de Heliſeo. iiij. Re-
gū. ij. ⁊ de Ezechiele: Ezech. j. ⁊ de mltis alijs. ſilr ꝙ reue-
latiōes ſunt facte ipis ꝓphetis de ipis que ignorabāt: ſic
patet de Heliſeo. iiij. Regū. iiij. vbi dicit de illa muliere
ſunamite. Anima eius in amaritudine eſt ⁊ dn̄s celauit
a me. ſimiliter de Daniele de quo ſcribit Dan̄. j. ꝙ deus
dedit illi intelligentiā viſionū: et. ij. ca. qualiter reuelatū
eſt ei ſomniū Nabuchodonoſor ⁊ eius interptatio: ⁊. ix.
ca. introducit angelus Gabriel reuelans Danieli dictuꝫ
myſteriū hedomadarū: ⁊ in pluribꝰ alijs locis eiuſdē li-
bri ſimile inducit. ſimilit etiā in alijs libris ve. teſta. vt pꝫ
intuenti que omitto ꝓpter ꝓlixitatē vitandā. hec aūt oīa
⁊ ſimilia eſſent ſimplicit falſa ſi ꝓphete pfecte accepiſſent
ꝓphetias ſuas in monte ſynai: qꝛ extūc fuiſſent de omni-
bus illuminati: ſiue fuiſſent ibi in anima tm̄: ſiue in ani-
ma ⁊ corpe: ⁊ ſic pꝫ ꝙ ratio Ra. ſa. nō ſolū eſt contra totā
ſcripturā veteris teſtamēti ⁊ ꝓphetiā que dicit ꝙ anima
pcedit corpus: ſed ⁊ cōtra totam ſcripturam phoꝝ: vt ex
pdictis patet. Et ſic ex pdicta autoritate Eſa. trinitas p-
ſonarū patet in diuinis. Ad idem etiā facit illud Eccles
iiij. Funiculꝰ triplex difficile rumpit. glo. hebraica. Sē-
ſus videt eſſe myſteriū trini dei ⁊ vnius nō defacili diſcu
titur: ſed hanc gloſam antiquā moderni iudei pueterūt
retorquētes hanc trinitatē ad tria attria attributa diuina
que ſūt potentia: ſapiētia: ⁊ bonitas: ſed hoc eſt ſupra im-
probatū: idem in pſal. Verbo domini celi firmati ſunt ⁊
ſpiritu oris eius ꝛc. ⁊ ſic de alijs. ¶ Patet igit principale
qualiter pluralitas pſonarū poſſit ꝓbari p ſcripturam a
iudeis receptam: ſimiliter ⁊ trinitas determinata.

¶ Probatio incarnatiōis diuine pſone.

Secundū principale ē pro
bandū. ſ. incarnationē diuine pſone ita ꝙ meſſi-
as ꝓmiſſus in lege ⁊ ꝓphetis ſit verus deus et
verus hō: ⁊ ad hoc probandū adduco autoritatē Hiere.
xxiij. Ecce dies veniūt dicit dominus: ⁊ ſuſcitabo dauid
germē iuſtū. ⁊ p hoc patet ⁊ apparet chriſti humanitas:
qꝛ hec auctas ſm oīs expoſitores hebreoꝝ intelligit de
xpo ad litterā: ſequit in eadem ſerie textus ⁊ in eadē pſo-
na. Hoc eſt nomē qd̄ vocabūt eum dominus iuſtus no-
ſter: ⁊ p hoc exprimit xpi diuinitas vera: qꝛ vbi habemꝰ:
Iuſtus dominꝰ noſter. In hebraico habet nomē domi-
ni tetragrāmaton: quod nomē eſt ꝓpriiſſimū inter nomi-
na diuina: ⁊ ꝓpter hoc de nullo dicit niſi de deo vero. Sꝫ
ad hoc reſpondent aliqui dicētes ꝙ nomen domini tetra
grāmaton non dicit de deo vero tm̄ ſed etiam de alijs: vt
habet Ezechielis vltimo. de illa ciuitate que deſcribit ibi
Et nomē ciuitatis dominꝰ ibidem. vbi habemus: domi-
nus ibidem: in hebraico ponit nomen domini Tetragrā
maton: ⁊ ſic illud nomen dicit de illa ciuitate que tamē
non eſt idem ꝙ deus: ergo ꝛc. ¶ Item Gen̄. xxij. ca. dicit
Vocauit abrahā nomen loci illius dominꝰ videt: vbi ha
bemus. Dominus: in hebreo ponit Tetragrāmaton: et
ſic locus ille nominat illo nomie vt videt. Item Iudic.
vj. ca. Edificauit igit ibi gedeon altare domino vocauitq̄
id domini pax. in hebreo habet: Dominus pax. Et ibi ē
nomen domini tetragrāmaton: ⁊ ſic idem quod prius ſu-
pradictum eſt habet. Item Exodi. xvij. Edificauit Moy
ſes altare domino ⁊ vocauit nomen eius deus exultatio
mea. vbi nos habemus: Dominus. in hebreo eſt nomen
domini tetragrāmaton. ⁊ ſic idem quod prius. Sed iſta
reſponſio nulla eſt: qui nulluꝫ predictorū nominat pro-
prio nomine dei quod eſt nomē domini tetragrāmaton
ſed nominat quodlibet predictorū a quodam effectu dei
quia ſolus deus nominat hoc nomine: ⁊ hoc non eſt in-
conueniens: ſicut aliquis homo bene vocatur Adeoda-
tus: vel Deuſdedit: vel aliquid huiuſmodi non tamē vo
catur deus abſolute: qꝛ hoc eſſet impiū. ⁊ hoc patꝫ diſcur
rendo per omnia predicta: quia Ezechielis vltimo non
dicit. Nomen ciuitatis dominus. ita ꝙ nominet nomen
domini tetragrāmaton. ſed dicit ibi nomen ciuitatis do-
minus ibidem. id eſt denominari debet a diuina inhabi-
tatiōe: ⁊ hoc patet per chaldaicā tranſlationē que ſic ha-
bet. Nomen ciuitatis. exponens adiecit. A die qua fecit
dominus deſcendere ſuam diuinitatem ibidem. ſimiliter
Gen̄. xxij. non dicit. Vocauit abraham nomē loci illius
dominus abſolute: ſed dominꝰ videt: quia locus ille non
eſt nominatus. nomen dei tetragrāmaton: ſed eſt nomi-
natus a viſione diuina: quia vidit ibi humilitatē ⁊ affli-
ctionem ipius Iſaac. liberans eum a morte: ⁊ arietē loco
eius ponens: vel aliter ꝙ Abrahā vidit ibi in ſpiritu tem
plum deo edificandū per Salomonē: in quo deus viſu-
rus erat preces populi ſui et oblationes: ⁊ hoc patet per
tranſlationem caldaicam: vbi dicit. Adorauit ibi Abra-
ham ⁊ ait coram domino: hic erunt colentes coram deo
gentes ſimiliter Exodi. xvij. Moyſes non vocauit id al-
tare nomine domini Tetragrāmaton abſolute: ſed voca
uit id: dominus exaltatio mea. a quodam effectu diuino
quia dominus liberauerat ibi populū a manibus Ama-
lech ad preces Moyſi: vt patet ibidem. ſimiliter Iudicū
vj. Gedeon non vocauit altare illud nomine domini ab-
ſolute: ſed a quodaꝫ effectu diuino. Et ideo vocauit illud
domini pax vel dei pax: quia dominus ꝓmiſerat ſibi pa
cem ab inimicis pſequētibus eum: ⁊ de facto compleuit
Et hoc patet per tranſlationē caldaicam que ſic habet.
Edificauit ſibi gedeon altare dn̄o ⁊ ſeruiuit ſup illud deo
qui fecit ei pacē. ¶ Patꝫ igit ex pdictis ꝙ nomē domini

tetragrāmaton nō dicitur de aliquo niſi de deo vero tm̄.
Hoc etiā exp̄ſſe dixit Rabbi moyſes in libro directionis
ꝑplexorū dicens exp̄ſſe: ꝙ omnia nomīa diuina deriua-
ta ſunt ab opibus diuinis: p̄ter nomē tetragrāmaton qđ
eſt appropriatū altiſſimo creatori:⁊ ſm ipſum ſolum de-
notat diuinam eſſentiam cum ꝓprietatibus ſuis intrinſe
cis. Cetera autē nomina diuina impoſita ſunt ab opibus
diuinis: ſicut patet de hoc nomīe heloy ⁊ adonay: q̄ inter
cetera nomīa ſunt magis ꝓpria: et tamē hoc nomē heloy
vel adonay imponit̄ ad ſignificandum deum ex generali
ꝓuidentia:⁊ propt̄ hoc cōmunicat̄ alijs. vnde iudices et
ſapientes ⁊ diuina ſapientia prediti aliquādo nominant̄
heloy in ſacra ſcriptura: vt dicit pſal'. Ego dixi dij eſtis ⁊c̄
In hebraico ponit̄ heloym: ⁊ cōſimilia habent̄ in pluri-
bus locis. ⁊ ſimiliter habet̄ de hoc nomine adonay quod
imponit̄ ab vniuerſali ꝓ̄uidentia. ⁊ ideo bene dicit̄ in ſcri
ptura de potentibus ⁊ regibus: non autem ita eſt de no-
mine domini tetragrāmaton qđ ſignificat diuinā eſſen-
tiam nudam ⁊ puram abſq3 reſpectu ad extra: vt dicit do
ctor p̄dictus: ⁊ ideo nō eſt cōmunicabile alteri. ⁊ ideo cu3
ip̄e chriſtus nominet̄ hoc nomine: vt patet ꝑ autoritatē
allegatam Hiere. xxiij. patet ꝙ ip̄e chriſtus eſt verus deꝰ
Propter hoc alij ſoluerūt aliter autoritatē p̄dictam cor-
rumpētes veram litterā dicentes ꝙ ſic eſt in hebreo Hie
re. xxiij. Et hoc eſt nomē eius qui vocauit eum dominus
iuſtus noſter. ita ꝙ nomē dn̄i tetragrāmaton loco cuiꝰ po
nit̄ in tranſlatione noſtra dominꝰ: vt dictū eſt: non refert̄
ad meſſiam filiū dauid: ſed ad deū verū qui vocabit ip̄m
ad liberationē populi iſrael quādo placuerit ſibi. ¶ Con
tra iſtam ſolutionē non poteſt argui: niſi oſtendendo ꝙ
ſibi corrūpunt veram litterā: ⁊ negant veritatē vt negent
chriſti diuinitatē. hoc aūt poſſet optime fieri ex antiquis
biblijs que nō eſſent corrupte in paſſu iſto: ⁊ in alijs in q̄-
bus ſit mētio de diuinitate xp̄i ſi haberi poſſēt. ⁊ hoc mō
illi qui p̄ceſſerūt nos cōtra eos in hoc paſſu ⁊ cōſimilibꝰ
arguebant: lic3 aūt ego non viderim aliquā bibliā iudeo
rum que nō ſit in paſſu iſto corrupta: tamē audiui a fide
dignis ratiōe vite ⁊ cōſcientie ⁊ ſciētie affirmātibus iura
mento: ꝙ ſic viderant in antiq̄s biblijs: ſicut habet trāſla
tio Hiero. ſupius inducta. Si autem nō poſſunt haberi
antique biblie nō corrupte: recurrēdū eſt ad alias trāſla-
tiones quas iudei rōnabiliter negare nō poſſunt. Et per
hoc poterit p̄dicta falſitas dep̄hendi. Et primo dep̄hen-
dit̄ ꝑ tranſlationē. lxx. interpretū que ſic habet vt tranſla
tio Hiero. vt patet ꝑ officiū eccleſiaſticū qđ de iſta trāſla
tione aſſumptū eſt: in quo quidē officio ſic ponit̄ iſta au-
toritas. In diebꝰ illis ſaluabit̄ iuda: ⁊ iſrael habitabit cō-
fidenter: ⁊ hoc eſt nomē qđ vocabūt eum dominꝰ iuſtus
noſter. Ex hoc patet ꝙ nomē domini tetragrāmaton ad
chriſtum refert̄. ¶ Sed quereret aliquis ⁊ bene quō. lxx.
interpretes ſic tranſtulerunt: quia quātum poterant in ſua
tranſlatiōe operiebāt diuinitatē ip̄ius xp̄i ne rex Ptole
meus crederet eos adorare duplicem diuinitatē: vt dicit
Hieronimꝰ in ꝓlogo pentateuchi: ⁊ in pluribus alijs lo
cis ¶ Ad hoc eſt dicendū: ꝙ. lxx. in hoc loco ſufficienter
operuerāt diuinitatē chriſti: q2 transferēdo ď hebraico in
grecū non poſuerunt nomē dei tetragrāmaton: ſed loco
eius poſuerūt nomen cōmune. kyrios. qđ in greco ſonat
idem qđ dominꝰ apud nos. Et hoc nomē poteſt dici de
deo vero ſeu de quolibet magno principe ſeu magnate ⁊
eodē modo Hiero. transferēs de hebraico in latinū po-
ſuit nomen cōmune dominꝰ. q2 non habuit nomē ꝓpriū
correſpondens nomini dn̄i tetragrāmaton. ideo loco eiꝰ
poſuit hoc nomē cōmune: dominꝰ. qđ indifferēter dictū
eſt de deo: ⁊ quolibet homie magno: ꝓpter qđ autoritas
Hiere. xxiij. ſimiliter nō eſt efficax ad ꝓbandum chriſti
diuinitatē ſm tranſlationē Hiero. ſed ſolum ex hebraica
veritate ſm quē modū ego ꝓceſſi. ¶ Secūdo patet falſi-
tas iudeoꝝ in loco p̄dicto ꝑ tranſlationē caldaicā que eſt
autētica apud eos que ſic habet. Ecce dies veniunt dicit
dominꝰ ⁊ ſuſcitabo dauid meſſiā iuſtū. vbi habemꝰ ger-
men iuſtū. Ex quo pat3 ꝙ hec autoritas intelligit̄ de xp̄o
ad litterā: ⁊ ſequit̄ in tranſlatiōe caldaica. Et hoc eſt no-
men qđ ip̄i appellabūt ei dominus iuſtus noſter. ⁊ Hie-
re. xxiij. tranſlatio caldaica habet. Et hoc eſt nomē qđ ip̄i
dicent ei: dn̄s iuſtus noſter. ⁊ ibi ponit̄ nomē dn̄i tetragrā
maton: vbi poſuit hoc nomē dominꝰ. Ex quo patet ꝙ in
hebraica veritate nō eſt vocabit: ſed vocabūt. ⁊ ſic pat3 ꝙ
nomē domini tetragrāmaton refert̄ ad meſſiam quo no-
mine dicit Hiere. ip̄m appellandū ſeu nominandū a po-
pulis ſibi ſubditis. Et ideo alij aliter ſoluerūt dicētes: ꝙ
ꝑ hoc nomē non habet̄ ꝙ meſſias ſit deus: q2 non dicit̄ ꝙ
debeat eſſe deus: ſed vocabit̄ deꝰ. Sed iſta rn̄ſio nō valet
q2 iſta nomīatio vel vocatio ſi vera eſſet ſequit̄ ꝙ ſit deus
re ſicut nomine: ſic autē eſt in ꝓpoſito: quia ibidem deus
p̄mittit̄ de ip̄o ſic nomīato. Ecce dies veniūt dicit domi-
nus ⁊ ſuſcitabo dauid germē iuſtū: ⁊ regnabit rex ⁊ ſapi-
ens erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſticiā in terra. Hoc autē eſſet
falſum ſi nomē diuinitatis ꝓpriū ſibi vſurparet: et illo
nomine vocari ſe ꝑmitteret: niſi ſm veritate3 deus eſſet.
Item lic3 iudei expectent meſſiam purū hominē futurū
tamē expectant eum ſicut ꝓphetam ſanctiſſimū ⁊ ſancti-
orem Moyſe: hoc aūt eſſet impoſſibile ſi ꝑmitteret ſe vo
cari nomine dn̄i tetragrāmaton: niſi ſic eſſet ſm veritatē
imo incurreret peccatū blaſphemie: ⁊ ſic patet ꝙ illa ob-
iectio nulla eſt. ¶ Item ad probandū xp̄m eſſe verū deū
⁊ hominē adducat̄ illa autoritas Eſa. ix. vbi de xp̄o ſic di
cit̄. Paruulꝰ natus eſt nobis ⁊ filius datus eſt nobis et
factus eſt principatus ſuꝑ humerū eius: ⁊ vocabit̄ nomē
eius admirabilis: cōſiliarius: deus fortis: pater futuri ſe
culi: princeps pacis. Et ꝑ hoc ꝙ dicit̄: Paruulꝰ natus ⁊c̄
oſtendit̄ ip̄ius chriſti vera humanitas. ꝑ hoc aūt ꝙ ſequit̄
Et vocabit̄ nomē eius admirabilis ⁊c̄. apparet eius diui
nitas. Sed ad hoc reſpodent dicētes ꝙ in hebreo nō ha-
bet̄ vocabit̄: ſed vocabit. ⁊ ſic illud qđ imediate ſequit̄ qđ
exprimit diuinitatē: non refert̄ ad paruulū natū: ſed ad
verū deum nominantē ipſum ⁊ nomen pueri ponit̄ in fi-
ne autoritatis cum dicit̄: Princeps pacis. ita ꝙ ſm eos
non eſt princeps in nomīatiuo: ſed potius in vocatiuo: o
princeps. vel potiſſime in accuſatiuo. principē pacis: qđ
de facili poſſunt dicere: q2 nomīa apud eos ſūt indeclina-
bilia. ⁊ ideo eodē modo ſcribit̄ nomīatiuꝰ ⁊ accuſatiuus.
Eſt igit̄ ſenſus autoritatis ſm eos. Paruulus natus eſt
nobis ⁊c̄. ⁊ vocabit ille qui eſt admirabilis ꝯſiliarius deꝰ
fortis pater futuri ſeculi nomen eius. id eſt paruuli nati:
principē pacis. ⁊ ideo dicunt: ꝙ iſta autoritas eſt intelli-
gēda de p̄ncipe Ezechia rege iuda ſub q̄ dn̄s dedit popu
lo pacē interfecto exercitu Sennacherib regis aſſyriorū
ab angelo diuinitꝰ miſſo: vt habet̄. iiij. Regū. xix. vel ſi di
cat̄ ꝙ de xp̄o debebat intelligi ꝑ hoc nō ꝓbat̄ eius diuini
tas: ſed q2 ſic rn̄dentes corrūpunt textū: ideo recurrendū
eſt ad alias tranſlatiōes ſicut feci in auc̄te ſupradicta. Et
p̄mo patet hoc falſū ꝑ. lxx. interp̄tes q̄ habēt h: vocabit̄. ſi
cut dicit Hiero. in ſua tranſlatiōe: ſed tn̄ in hoc differūt a
trāſlatiōe Hiero. q2 noīa exprimētia diuinitatē xp̄i cela-
uerāt in ſua tranſlatiōe rōne p̄dicta in p̄cedenti auc̄te: et
ideo ſic tranſtulerūt. Puer natꝰ ē nobis ⁊ filiꝰ datꝰ ē no-
bis cuiꝰ imperiū ſuꝑ humerū eiꝰ ⁊ vocabit̄ nomē eiꝰ ma
gni cōſilij angelus. Et iſto mō in officio miſſe recitat̄ i na
tiuitate dn̄i: q2 officiū eccleſiaſticū in his q̄ accipiunt̄ de ve
teri teſtamēto ſequit̄ tranſlationē. lxx. interpretū ſaltē in
pluribꝰ. ꝑ hāc aūt trāſlationē patet ꝙ in hebreo nō eſt vo-
cabit: ſ3 vocabit̄: vt iſti dicūt corrūpentes textū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ
iſta noīa admirabilis: cōſiliariꝰ: ⁊ deus fortis ⁊c̄. que ſūt
exprimētia diuinitatē referunt̄ ad puerū natū ſic̄ ⁊ illud
qđ iſtis nomibꝰ corrn̄det in trāſlatiōe. lxx. ſc3 hoc. Et vo-
cabit̄ nomē eius magni cōſilij angelꝰ. qđ idem ſignificat
implicite ⁊ velate: q2 iſta nomia diuinitatē xp̄i exprimē-
tia ſignificāt explicite ⁊ manifeſte ꝙ maximū ꝯſiliū ⁊ ſe-
cretū diuinū fuit incarnationis diuine myſteriū anteq̄3 in
effectu cōpleret̄. patet etiā ꝑ hāc trāſlationē ꝙ hec auc̄tas
nō pōt itelligi de Ezechia rege iuda q2 iſta noīa diuinita-

tē xp̄i exprimētia.ſ.admirabilis:⁊ deus fortis ⁊c̄.nō poſ-
ſunt ei cōuenire:⁊ ꝑ ꝯn̄s in fine auctis nō habeť i hebrai-
co:ṗncipē pacis.in accuſatiuo caſu vt ip̄i dicūt corrum-
pentes ſentētiā:ſed potius princeps pacis in nomiatiuo
quia ſicut dictū eſt in autoritate p̄mittiť:vocabiť ⁊ nō vo
cabit.⁊ ꝑ cōſequēs ſi in fine autoritatis ponereť principē
pacis in accuſatiuo: male eſſet dictū vt de ſe patet. Item
ꝙ iſtam pacē dicunt debere intelligi de pace quā habuit
populus iſrael ſub Ezechia rege interfecto exercitu Sē-
nacherib patet falſum per ſequētem textum:qꝛ imediate
ſubdiť in autoritate p̄dicta Eſa. Multiplicabiť eius im-
periū ⁊ pacis eius nō erit finis:quia iſta pax quā habuit
tunc ſub Ezechia populus fuit ſatis breuis : vt patet in-
tuenti quartū librū Regū. Item p̄dicta reſpōſio iudeorū
patet falſa ꝑ tranſlationē caldaicaꝫ que ſic habet. Infans
datus eſt nobis ⁊ filius datus eſt nobis: ⁊ recipiet ſuꝑ ſe
legem ad ſeruandū eam: ⁊ vocabiť nomē eis de ante ad-
mirabilis conſilio deus fortis:ꝑmanens in ſecula ſeculo
rum meſſias in cuiꝰ diebꝰ multiplicabiť pax. per h̄ em̄ ꝙ
diciť hic meſſias: patet ꝙ hec autoritas nō eſt intelligēda
de Ezechia ſed de chriſto. per hoc em̄ ꝙ hic diciť: Et vo-
cabiť nomē eius de ante admirabilis conſilio deus for-
tis:patet ꝙ nomina diuinitatem exprimētia referunť ad
xp̄m:ita ꝙ ip̄e eſt verus deus. Qꝛ autẽ interponiť h̄ iſta
determiatio de ante quod nō eſt in hebreo:hoc eſt ad de-
notandū ꝙ nomē chriſti prius fuit vocatū a deo:⁊ etiam
ab angelo q̄ꝫ temporaliter naſcereť ſm ꝙ habeť Luc̄.ij.et
Math.j. Qꝛ autẽ in hac tranſlatione caldaica diciť: Et
recipiet ſuꝑ ſe legem ad ſeruandū eam. loco cuius in he-
breo ⁊ in tranſlatione Hiero.habeť:Et factus eſt princi-
patus ſuꝑ humerū eius:hoc eſt ad denotandū ꝙ chriſtꝰ
erat impleturus legem ⁊ ſeruaturus ſm ꝙ ipſemet dicit
Math.v.Non veni ſoluere legē ſed implere. Item notā
dum ꝙ in p̄dicta autoritate Eſaie vbi de chriſto diciť: Et
multiplicabiť eiꝰ imperiū. In hebraico poniť: Leuiathe.
qđ in latino ſonat multiplicabiť. et ſcribiť hec dictio he-
braica p̄dicta ſic ꝙ hec littera men. clauſa poniť i medio
dictionis:quod eſt cōtra naturā huiꝰ littere:⁊ modū ſcri
bendi hebreoꝝ que nunq̄ꝫ alibi poniť niſi in fine dictiōis
ſm ꝙ tangit Hieronymus in prologo galeato vbi dicit
ꝙ ſunt quinq̄ꝫ littere duplices apud hebreos : quia per
has aliter ſcribūť fines dictionū:aliter principia ⁊ media
⁊ de his quinq̄ꝫ litteris duplicibus : vna eſt men clauſa
alia eſt men aperta.men clauſa ſemꝑ poniť in fine dictio
nis.men autē aperta in principio ⁊ in medio: hic autē vt
dictū ē poniť men clauſa in mediodictōis ꝯtra naturā lr̄e
⁊ modū ſcribendi ad denotandū ꝙ xp̄s de quo loquitur
ꝓpheta erat naſciturus de virgine clauſa cōtra modū na
ture ⁊ ꝙ myſteriū incarnatiōis erat clauſum ⁊ ſecretum:
ſicut em̄ poete ꝑ figuras grāmaticales ſignificāt aliquid
ſubtiliter intelligētibus:ſic ꝓphete ꝑ talem modū ſcribē-
di inſolitū myſteria occulta aliquādo deſignabant:⁊ hoc
modo moyſes ſignificabat pluralitatē ꝑſonarū in vnita-
te diuine eſſentie cōiungendo hoc nomen heloym cum
verbo ſingularis numeri:vt dictū eſt. Iteꝫ probať tercio
incarnatio diuine ꝑſone per autoritatē Michee.v. Et tu
bethleem ephrata paruulus es in milibus iuda:ex te em̄
egrediet̄ qui ſit dn̄ator ⁊c̄.Et egreſſus eius ab initio a die
bus eternitatis. Qꝛ aūt hec autoritas ad litterā intelligať
de chriſto patet ꝑ tranſlationē caldaicā que ſic habet.Ex
te em̄ egrediet̄ meſſias. vbi enim nos habemꝰ: Ex te em̄
egrediet̄ qui ſit dominator. per hūc em̄ exitum de beth-
leem oſtendiť ip̄ius chriſti vera hūanitas: ⁊ etiā ſm car-
nem natus eſt de ſemine dauid qui fuit de bethleem: vt
habeť.j.Regū.xvj.ꝓpter quod ſcribe iudeorū et periti in
lege interrogati ab herode de loco natiuitatis xp̄i: reſpō-
derunt ꝙ naſcereť in bethleem ⁊ cōfirmauerunt dictum
ſuum ꝑ hanc autoritatē Michee:vt patet Math.ij.ſed ꝑ
exitum eius a diebus eternitatis exprimiť natiuitas eiꝰ
eterna qua ſemꝑ naſcitur a patre ⁊ ſemꝑ natus eſt. Sed
ad hoc reſponderūt aliqui ꝙ ꝑ hoc nō intelligiť xp̄i eter-

nitas ſm diuinitatē:ſed p̄uiſio ſiue p̄deſtinatio ſue nati-
uitatis que eſt in hūana natura tm̄.ſed hoc nō valet:quia
eternitas talis p̄uiſionis eſt omnibꝰ cōmunis: quia om-
nia quātūcunq̄ꝫ minima ſunt a deo p̄uiſa eternaliť ⁊ pre-
ordinata: ⁊ ideo ſi hoc mō intelligereť p̄dicta auctas per
ip̄am nō exprimereť ſpecialitas in xp̄o reſpectu aliorum
quātūcunq̄ꝫ minimoꝝ: ꝓpheta aūt intelligit ⁊ intendit ꝑ
ip̄am exprimere p̄eminentiā ⁊ excellentiā xp̄i:vt pꝫ intu
enti. Propter quod dicūt aliqui iudei ꝙ ſeptem res fue-
runt create a deo ante mūdum.ſ.lex: pn̄ia: gehenna.do-
mus ſanctuarij:thronus glorie:hortus voluptatis:⁊ no-
men meſſie:⁊ ideo ſic exponūt illud Gen̄.ij.de horto vo
luptatis. Plantauerat aūt dominus hortū voluptatis a
ṗncipio.i.ante mundū per duo milia annorū.et hoc mō
exponūt illud qđ dr̄ Michee.v. Egreſſus eius ab initio
⁊c̄.quia nomē meſſie fuit creatū ante mundū modo p̄di
cto:ſed hoc dictū eſt ita irrationabile ꝙ nō indiget repro
batiōe.lex em̄ nō potuit ꝑ ſe creari ſed i aliquo intellectu
hoc aūt nō pōt eſſe in intellectu diuino in quo nō pōt ali
quid creari:nec angelico vel humano pōt ſic creari ante
mundū:qꝛ angelus vel hō non poniť inter creata ante
mundū ſm ip̄os. Similiter ꝙ penitētia q̄ non eſt niſi de
peccato p̄terito fuit ante mūdū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ante peccatū qđ
eſt valde abſurdū. Hoc aūt modo poſſet argui de iſtis et
de alijs ꝯſequētibus:ſed dimitto:qꝛ dicta eoꝝ friuola ap
parent ⁊ oīa abſurda. Item incarnatio dei ꝓbať per au-
toritatē Canti.iij.Egredimini filie ſyon ⁊ videte regē ſa-
lomonē in diademate quo coronauit eū mater ſua. nam
ſm oēs doctores hebreoꝝ vbicūq̄ꝫ in libro canticoꝝ po-
niť nomē ſalomonis ſub illo nomīe intelligēdus ē deus
ipſe qui eſt magnus ſolomon.i.pacificus:qꝛ facit pacem
⁊ concordiā in creaturis ꝑ cōnexionem partiū vniuerſi
ſm ꝙ habeť Iob.xxv.Qui facit cōcordiā in ſublimibus
ſuis.vñ dicūt ꝙ in toto illo libro agiť de deo ⁊ ſynagoga
ſub noīe ſalomonis ⁊ ſponſe ſeu amice ſicut doctores ca
tholici dicūt ꝙ in eodē libro ſub p̄dictis nomibꝰ agiť de
cōiunctione chriſti ⁊ eccleſie.hoc ſuppoſito arguo ad ꝓ
poſitū: quia in p̄dicta autoritate diciť de matre ſalomo-
nis.ſi igiť nomīe ſalomonis intelligendus eſt deus etiaꝫ
ſm ſenſum litteralē ſm ip̄os: ergo oportet eos cōcedere
ꝙ deus habeat matrē:hoc aūt eſt impoſſibile ſm naturā
diuinā:⁊ ſimiliter ſm naturā angelicā:ergo talis natura
eſt natura hūana in qua cōuenit ſibi hr̄e matrē: etiā quia
natura hūana eſt nobilior inter illas naturas que ſunt ꝑ
generationē:⁊ ſic pꝫ incarnatio diuine ꝑſone. Sed ad h̄
reſpondent aliqui iudei:dicentes ꝙ deus qui eſt magnꝰ
ſalomon vocat hic eccleſiā iſrael matrē ad exprimendū
magnū amorē queꝫ habuit ad eam:aliqn̄ filiam:aliquā-
do ſororem:aliqn̄ matrē appellando. Sed cōtra hoc ar-
guiť:qꝛ vnus ſacre ſcripture paſſus obſcurus nō dꝫ expo
ni niſi ꝑ aliū locū clariorē eiuſdem ſcripture: nunq̄ꝫ autē
in ſcriptura veteris teſtamenti inueniť ſil'e ꝙ deus vocat
eccleſiā iſrael matrē: ſed bn̄ inueniť ꝙ vocat eā ſponſam
amicā filiā ⁊ hmōi: ſm ꝙ diciť Hiere.ij. Recordatꝰ ſum
tui miſerās adoleſcentiā tuā ⁊ charitatem deſponſatiōis
tue qn̄ ſecuta es me in deſerto. et Hiere.xxxj. Reuertere
virgo iſrael ad ciuitates tuas vſq̄ꝫquo delitijs diſſolueris
filia vaga. ergo p̄dicta expoſitio nō eſt rationabilis. Iteꝫ
mater reſpectu filij habꝫ rationē principij: hoc aūt nullo
modo poteſt dici de eccleſia reſpectu dei vel alicuius di-
gnioris ⁊c̄.⁊ ſic remanet predicta noſtra expoſitio ratio-
nabilis et vera. Item ꝓbatur diuinitas ⁊ hūanitas xp̄i ꝑ
autoritatem Zach.ix. Exulta ſatis filia ſyon et iubila fi-
lia hieruſalē ecce rex tuus venit tibi iuſtus ⁊ ſaluator ip̄e
pauper aſcēdens ſuꝑ aſinā:ſm doctores hebreoꝝ.iſta au
toritas nō pōt exponi ad lr̄am niſi de meſſia. ꝑ hoc ꝙ dr̄
hic. Pauꝑ ⁊ aſcēdens ſuꝑ aſinā. oſtendiť eius humani-
tas in qua ſicut pauꝑ cū hominibꝰ cōuerſatꝰ ē. ꝑ hoc autē
ꝙ dr̄:Rex iuſtꝰ ⁊ ſaluator. oſ̄diť in eo natura excellētior
ꝑ quā poteſt ſaluare ⁊ regnare:qꝛ pauper inq̄ꝫtum hmōi
eſt impotēs ad talia:⁊ iō fuit in vnū ſimul diues et pauꝑ

diſnes in natura diuina. ⁊ paup in natura hũana. ⁊ ꝙ ſic
debeat intelligi auctoritas p̄dicta zacharie. ptꝫ ꝑ glo. he
breoꝝ apud eos autenticã ſup illud Canti. j. Exultabimꝰ
⁊ letabimur in te gloria. i. in te ſancto ⁊ benedicto. ſilr̄ eſt
eñ hic cuidã regine cuius maritus filij ⁊ generi tranſie
runt mare. poſtea ꝑ magnũ tp̄s dictũ eſt ei. venerũt gene
ri tui: rñdit quid ad me. letentur filie mee dictum eſt ei.
venerũt filij tui: rñdit quid ad me: letent̄ nurus mee. qñ ãt
dictũ eſt ei: venit vir tuus. dixit: nũc facta ẽ pfecta leticia
mea. ſic factũ ẽ vt eẽnt ꝓphete dicẽtes ad irl̄m filij tui de
longe venerũt. rñdit q̄d ad me. letent̄ filie iude. ſꝫ cũ dcm̄
eſt ei illud Zacha. ix. Ecce rex tuus venit: tũc fuit ei leti
cia pfecta. vñ ibidẽ ſatis p̄mittit̄. Exulta ſatis filia ſyon:
iubila filia irl̄m ⁊c̄. Ex iſta glo. ptꝫ ꝙ zacharias ꝓp̄ha loq̄
tur de aduentu dei ad filios iſrl̄. ſi igr̄ ſm̄ eos iſta aucto
ritas loquit̄ de meſſia. qꝛ etiã in eadẽ auctoritate dr̄ veni
re in pauptate ꝯcludit̄ ꝙ ip̄e ſit deus ⁊ hõ. ita ꝙ ſit paup
rõne hũanitatis ⁊ potẽs ſaluare rõne diuinitatis. Ptꝫ ḡ
ex p̄dictis ſcõm principale. ſ. q̄liter ex ſcripturis receptis
poſſit ꝓbari incarnatio diuine pſone.

Reſtat probare terciũ principale. ſ. ꝙ tp̄s huiꝰ incarnatõis ſit p̄teritũ. ad h̄
aũt induco ꝓphetiã iacob Geñ. xlix. Nõ auferet
ur ſceptrũ de iuda nec dux d̄ femore eius donec veniat
qui mittẽdus ẽ. ⁊ ip̄e erit expectatio gentiũ. ſꝫ mõ ablatũ
eſt regimẽ ⁊ dñatio a iudeis a tp̄e herodis aſcalonite ſub
quo natus eſt ieſus. ergo ab illo tẽpe venit xp̄c. Ad h̄ rñ
dent aliq̄ iudei ꝙ hec auctoritas nõ ẽ intelligẽda de xp̄o
ad lr̄am ſꝫ de nabuchodonoſor rege babyloñ. q̄ miſſus ẽ
ex ordiatõe diuia ꝯ irl̄m ꝑꝑ pctã ppl̄i. vt hr̄. iiij. Re. xxiiij
Extunc. n. defecit regimẽ iudeoꝝ. qꝛ cepit ſedechiã regeꝫ
⁊ excecauit eũ ⁊ filios eius occidit. vt hr̄ ibidem ca. xxv.
nec poſtea aliquis de eius ſtirpe regnauit. ſꝫ hoc dcm̄ ap
paret falſum. qꝛ poſt captiuitatẽ babylonicã habuerunt
duces ⁊ principes. ſicut ptꝫ de zorobabel eſdra neemia ⁊
machabeis. Habuerũt etiã reges qꝛ iohẽs hircanus ſy
meonis machabei filius impoſuit ſibi diadema regni. et
extunc regnauerũt filij eius vſq; ad herodẽ q̄ fuit alieni
gena a gente iudeoꝝ: ⁊ iõ vſq; ad illud tp̄us nõ fuit amo
tũ oĩno dominiũ iudeoꝝ. Si aũt dicat̄ ꝙ a tp̄e nabucho
donoſor fuit amotũ a tribu iuda de qua amotiõe loquit̄
ꝓp̄ha p̄dictus. qꝛ illi q̄ regnauerũt poſtea fuerunt de alia
tribu. qꝛ machabei fuerũt de tribu ſacerdotali. nõ valet h̄
dictũ. qꝛ zorobabel q̄ poſt captiuitatẽ babylonicã fuit eo
rũ dux fuit de tribu iuda. vt ptꝫ manifeſte ex textibꝰ mul
tis ſacre ſcripture. ſilr̄ machabei. qꝛ tribus ſacerdotalis ⁊
regia erant cõmixte. Et iõ alij ſoluũt aliter dicẽtes ꝙ in
telligit̄ de roboã filio ſalomonis a q̄ receſſerũt decẽ tribꝰ
⁊ adheſerunt hieroboã filio nabath. vt hr̄. iij. Reg. xij. ſic
ḡ exponũt p̄dictã auctoritatẽ. Nõ aufereť ſceptrũ de iu
da ⁊c̄. donec veniat ſylo. qꝛ vbi hiero. trãſtulit: mittẽdus
Hebraica veritas hꝫ ſylo. ⁊ ẽ nomẽ loci vt dicũt. qꝛ in il
lo loco venit roboã vt cõſtitueret̄ poſt patrẽ rex. ⁊ in illo
loco receſſit ppl̄s iſrl̄ ab eo. ⁊ cõſtituerũt ſup ſe regẽ hiero
boam q̄ erat de alia tribu. ſ. ephraim. ⁊ ſic ablatũ fuit ſce
ptrũ tunc de iuda. verũtñ qꝛ ip̄i filio ſalomonis remãſerũt
due tribus. iõ ſequit̄ in hebraica veritate. Et ei aggrega
bunt̄ gentes. vbi Hiero. trãſtulit. Et ip̄e erit expectatio
gentiũ. Sꝫ iſta rñſio ptꝫ falſa ꝑ textũ. iij. Reg. xij. q̄a ibi
dicit̄. ꝙ ille locus vbi roboã fuit a ppl̄o derelictus vocat̄
ſychem. ⁊ eſt locus bene remotus ab illo qui vocat̄ ſylo.
Itẽ hmõi rñſio p̄cedẽs ⁊ ꝯſil̄es apparent falſe ꝑ tranſla
tõem chaldaicã. qꝛ vbi hiero. tranſtulit. Donec veniat q̄
mittẽdus ẽ: hebraica veritas hꝫ. Donec veniat meſſias.
qꝛ id qd̄ erat obſcurũ ꝑ hoc voluit declarare. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ p̄
dicta auctoritas nõ poterat intelligi d̄ nabuchodonoſor
nec de roboam nec de alio q̄ꝫ de xp̄o. qd̄ aũt ſequit̄ in he
braico. Et ei aggregabunt̄ gẽtes. ſic eſt intelligẽdũ. qꝛ iu
dei in aduentu xp̄i ꝓ maiori p̄te ſunt obſtinati in ſua infi
delitate. ⁊ gẽtiles q̄ noĩe gentiũ deſignãt̄ aggregati ſunt
ip̄i xp̄o fidẽq; eius deuote ſuſcipiẽtes ſm̄ ꝙ dicit ap̄ls ad
Ro. xj. Cecitas ex p̄te cõtigit in iſrl̄ donec plenitudo gẽ
tiũ introiret ⁊c̄. Qꝛ aũt tp̄e herodis ablatũ ẽ a iudeis ſcẽ
ptrũ pꝫ. qꝛ ip̄e fuit p̄mus alienigena q̄ regnauit in iudea
pr̄. n. ſuus fuit idumeus. Iſte Herodes romanoꝝ auxi
lio fretus debellauit antigonũ regẽ iudeoꝝ q̄ deſcẽderat
a machabeis ⁊ oẽm ꝓlẽ regiã occidit. ⁊ libros de genea
logia regũ cõbuſſit ne poſtea dep̄henderet̄ ip̄e ⁊ filij eius
alieni a regno dauid. interfecit etiã doctores legis q̄ do
cebant in ppl̄o illud Deutro. xvij. ca. De medio fratruꝫ
tuoꝝ pones ſup te regẽ. vt ſic auferet a iudeis oẽm viam
recupandi ſceptrũ. qd̄ etiã ptꝫ ꝑ effectũ. qꝛ ab illo tp̄e vſq;
nũc fluxerũt. M. ccclx. anni ad minꝰ. qꝛ tali anno incar
natõis ceptũ eſt hoc opus. ⁊ adhuc iudei videt̄ magis a
p̄dicto ſceptro longinq̄ q̄ꝫ a principio. Cũ. n. ablatio ſce
ptri fuit ſignũ eis p̄dictũ de aduẽtu xp̄i manifeſte pꝫ ꝙ il
lud impletũ ẽ tp̄e herodis. quo regnãte natus eſt xp̄c ie
ſus. ⁊ ſic ptꝫ ꝓpoſitũ. ſ. ꝙ tp̄s incarnatõis ſit p̄teritũ. Iteꝫ
hoc idem ꝓbat̄ auctoritate Aggei. ij. Hec dicit dñs exer
cituum adhuc modicum vnum eſt ⁊ ego mouebo celuꝫ
⁊ terram mare ⁊ aridam. ⁊ mouebo omnes gentes ⁊ ve
niet deſideratus cunctis gentibus. ⁊ ſequitur. Magna
erit gloria iſtius domꝰ nouiſſime magis q̄ꝫ p̄me dic̄ dñs
exercituũ ſm̄ oẽs expoſitores hebreoꝝ hr̄ ꝙ iſte deſide
ratus ẽ meſſias ſiue xp̄c. ptꝫ igit̄ ꝑ plura in auctoritate p̄
dicta poſita ꝙ tp̄s aduẽtus xp̄i ſit p̄teritũ. primo ꝑ id qd̄
dicit̄ ibidem. Adhuc vnũ modicũ. ⁊ ſubdit̄ de aduentu
xp̄i. Veniet deſideratus cunctis gentibus ⁊c̄. Aggeus
ꝓpheta dixit hoc verbũ ſecundo anno darij regis pſaruꝫ
ab illo aũt tp̄e vſq; nũc fluxerunt anni. M. cccccclix. ſm̄
cõputatõem iudeoꝝ ⁊ plures adhuc ſm̄ computatõem
nr̄am. M. dccj. Talis. n. numerus nõ dicit̄ in ſcriptura
modicũ. cum. n. dicat ꝓpheta in ſcriptura reſtare tempꝰ
modicũ vſq; ad tp̄s deſiderati cunctis gentibꝰ. pꝫ ꝙ tp̄s
ſui aduentus eſt preteritũ. Sed ad hoc rñdent aliqui ꝙ
tantũ tp̄s in ſcriptura bene dicit̄ modicũ. qꝛ in pſal. lxxxj
dicit̄. Mille anni ante oculos tuos tanq̄ꝫ hodierna dies
p̄terijt. Sed ꝙ hec reſponſio nõ valeat. ptꝫ qꝛ ſi tp̄s mil
le annoꝝ cõparet̄ eternitati modicũ ẽ. ⁊ ſic loquit̄ aucto
ritas pſalmi p̄dicti. qd̄ ptꝫ ꝑ hoc ꝙ dicit. Mille anni ⁊c̄.
qꝛ diuina cognitio q̄ ꝑ oculos deſignat̄ eternitate mẽſu
rat̄. ſꝫ ſi referat̄ tp̄s mille annoꝝ ad expectatõem populi
ſic nõ põt dici rõnabiliter loquendo tp̄us modicum ſed
magnũ. vñ ⁊ Baruth. vj. Tempus captiuitatis babylo
nice p̄dicit̄ magnũ. ⁊ longũ qd̄ tñ fuit valde modicuꝫ re
ſpectu. ſ. lxx. annoꝝ. Item ꝓpoſitũ ꝑ id qd̄ in auctoritate
ſubditur. Veniet deſideratus cunctis gentibus ⁊ reple
bo domũ iſtam gloria. ⁊ loquit̄ ꝓpheta de domo dei edi
ficata a iudeis poſt captiuitatẽ babylonicã. Igitur ſtan
te illa domo venit ieſus xp̄c. qꝛ ꝓpheta dicit eam replen
dam gloria ꝑ aduentũ ip̄ius deſiderati cũctis gentibus
ad eam. domus aũt illa deſtructa ẽ ꝑ Tytum ⁊ veſpaſia
nũ. xlij. anno poſt dñi paſſionẽ. ergo ⁊c̄. Item tercio per
hoc idẽ ptꝫ ꝓpoſitũ ꝑ illud qd̄ ſequit̄ in auctoritate p̄di
cta. ſ. magna erit gloria iſtius domus nouiſſime magis
q̄ꝫ prime. ⁊ cõſtat ꝙ ꝓpheta loquit̄ de domo edificata pꝰ
captiuitatem babylonicã vt dictũ eſt. ad cuius edificatõ
nẽ inducebat ppl̄m ⁊ p̄dixit gloriã eius maiorẽ futuraꝫ.
q̄ꝫ fuit gloria domus edificate ꝑ ſalomonẽ. hoc auteꝫ nõ
intelligit̄ propter maiores diuitias ſeu honores ſeu cul
tum diuinũ vel edificatores. qꝛ ſtatus populi tunc erat
quaſi nullus reſpectu illius domus ⁊ ſtatus qui fuit ſub
ſalomone. ꝓpter hoc dicit̄. ij. Eſdre. xiij. ꝙ ſacerdotes q̄
viderãt primã domũ lachrymabant alijs exultantibus
in dedicatõe domus ſecũde. qꝛ quaſi nullius momenti
erat reſpectu p̄me. ⁊ iõ nõ põt intelligi gl̄ia eius maior:
niſi ꝑ aduentũ ip̄ius deſiderati cũctis gẽtibꝰ q̄ eã glorifi
cauit p̄ñtia ſua. qꝛ in ea fuit a matre oblatus ſm̄ ꝙ ꝓphe
ta Malachias predixerat. iij. ca. Statim veniet ad tem
plum ſanctum ſuum dñator quem vos queritis ⁊ ange
lus teſtis quẽ vos vultis. Ipam aũt domũ frequẽter ho

noꝛauit qñ ibi docuit ⁊ p̄dicauit. Dicunt autē aliq̄ iudei
adhoc ꝙ maioꝛ fuit gl'ia ſcd̄e dom⁹ q̄ꝫ p̄me in annis. q̇a
plus durauit. ſꝫ hoc nō valet. lꝫ qꝛ verꝝ ſit ꝙ plus durauit
hoc tñ nō fuit ad gloꝛiā ſꝫ ignominiā qꝛ plurib⁹ tꝑib⁹ fuit
cōculcata ⁊ dehonoꝛata. qꝛ antiochus epiphanes poſuit
ibi abominādū ydolū ⁊ fecit ibi ꝓſtibula mulierū. ſm ꝙ
hr̄. j. Macha. ⁊. ij. Sꝫ qꝛ librꝝ iſtū nō recipiūt iudei. iō p̄t
dici ꝙ hoc idē hr̄ Dañ. viij. hoc etiā dicit Joſe. li. xij. anti-
quitatū. Silr̄ qñ ciuitas irl'm fuit capta ꝑ pompeyū im-
ꝑatoꝛē romanoꝝ. ¶ Item iterū al's ꝑ herodē aſcalonitā.
⁊ vltimo qñ deſtructa fuit ꝑ Tytū ⁊ veſpaſianū. oib⁹ em̄
iſtis tꝑibus fuit illa dom⁹ deiecta ⁊ ꝯculcata. Itē iſta ma
ioꝛitas duratōis nō vr̄ eſſe alicui⁹ gloꝛie notabilis. aliter
em̄ lapis diceret maioꝛis honoꝛis ⁊ gl'ie q̄ꝫ nā hūana. q̇a
eſt maioꝛis duratōis. Iteꝫ ſi cōputem⁹ duratōem dom⁹
ſecunde ſm iudeos dicentes eam duraſſe. ccccxx. annis
habebimus ꝙ p̄ma domus plus durauit. qꝛ plures anni
fluxerunt a quarto anno ſalomonis in quo fundata ē do
mus p̄ma vſqꝫ ad. xj. annū ſedechie in quo deſtructa fuit
qꝛ fluxerūt anni. ccccxxvij. cōputando tꝑa regū interme-
dioꝝ. in. iij. ⁊. iiij. li. Regū. ꝑfecta aūt fuit. xj. āno ſalomo-
nis ⁊ ſtetit ꝑfecta. ccccxxiij. ⁊ ſic plus q̄ꝫ ſecūda durauit.
ſi accipiat duratio ſecūde domus ſm cōputatōeꝫ iudeo
rū. lꝫ aūt dom⁹ ſcd̄a plus durauit. vt ſupꝛa dictū ē. tñ iſta
obiectio ē efficax ꝯ iudeos. qꝛ ꝓcedit ex ſuppoſitōe cōpu
tatōis eoꝝ quā reputāt verā. Patet ḡ ex p̄dicta auctoꝛita
te Aggei ꝙ tp̄s aduentus xp̄i ē p̄teritū. Sꝫ reſtat oñdere
ꝙ in p̄dicta auctoꝛitate vr̄ dubiū. ſ. ꝙ in aduentu deſide-
rati cunctis gentibus ſit impletū ꝙ ibi dr̄. ſ. Adhuc mo-
dicū ⁊ mouebo nō ſolum terrā ſed celum. Dicēdū eſt ꝙ
celum in aduentu xp̄i motū eſt large accipiendo motuꝫ
ꝓ omī innouatōe. qꝛ magna innouatio in celo apparuit
qñ in natiuitate xp̄i noua ſtella eſt viſa. ꝑꝑ qđ reges vene
runt ad ip̄m adoꝛandū. Itē circa illud tp̄s. ſ. tꝑe herodis
ſub quo natus eſt xp̄c in iudea de qua magis loquit pꝛo
pheta ꝙ de alijs terris fuit maximus terremotas intātū
ꝙ gentes ꝓpinque credebāt ꝙ in iudea nullus homo re-
manſiſſet vt dicit ioſephus. in p̄mo li. de iudaico bello. ⁊
ex hoc arguit ꝓbabiliter aliquā cōiunctōem fuiſſe plane
tarū notabilē ſiue cōſtellatōem ex quibus ſolent accide-
re talia. Q aūt mote tūc fuerunt oēs gentes ptꝫ. qꝛ imi-
nente xp̄i natiuitate p̄cepit ceſar auguſt⁹ deſcribi vniuer-
ſum mundū. ⁊ oēs gentes romanoꝝ tributarios ſe ꝓfite
ri. ⁊ ꝓpterea ſinguli ibant ad loca vñ erant oꝛiundi ad p̄-
dicta facienda. ꝓpter qđ etiam ioſeph de galylea aſcēdit
in bethleē cum maria ſibi deſponſata pꝛegnāte vt ibi ꝓfi
teret. vt ptꝫ Lu. ij. ca. In iudea etiā tunc fuit facta magna
cōmotio. quia quidā noīe iudas natōne galyleus. publi
ce aſſerebat iudeis eē illicitū cognoſceꝛe aliū dñm pꝛeter
deuꝫ. ⁊ multi iudei ſecuti ſunt ip̄m ⁊ poſtea interfecti ab
exercitu romanoꝝ. vt dicit Joſephus. ij. li. antiq̇tatuꝫ. et
idem hr̄ act. v. Ante hos dies extitit iudas ⁊c̄. de cōmo-
tōe aūt maris nō opoꝛtet exemplū ponere. quia frequē-
ter ſolet accidere. Item ꝙ tp̄s aduentus xp̄i ſit comple-
tū. ptꝫ ꝑ auctoꝛitatē Dañ. ix. vbi angelus gabꝛiel inſtruit
eum đ tꝑe aduentus xp̄i dicens. lxx. hebdomade abbꝛe-
uiate ſunt ſuꝑ ppl'm tuum ⁊ ſuꝑ vꝛbem tuam ſanctaꝫ vt
cōſumeret p̄uaricatio ⁊ finē accipiat peccatū. ⁊ deleatur
iniquitas ⁊ adducatur iuſticia ſempiterna ⁊ implebitur
viſio ⁊ ꝓpheтia ⁊ vngatur ſanctus ſanctoꝝ. Ad intellectū
huius ꝓphetie p̄mo videndū ē qualiter hic accipiat heb-
domada vel hebdomadas. qđ idē ē. In ſacra. n. ſcriptu-
ra accipit hebdomada dupliciter. vno mō ꝓ tꝑe. vij. die-
rū. ⁊ hoc mō cōiter accipit. nā hoc mō loquit ſcriptura đ
hebdomada Leuiti. xxiij. vbi dr̄ ꝙ ſeptem hebdomade
accipiende ſunt a feſto paſche que faciunt. xlix. dies. ⁊. l.
die celebꝛandū eſt feſtū penthecoſtes. Alio mō accipitur
hebdomada ꝓ tꝑe ſepteꝫ annoꝝ. ⁊ hoc modo loquit ſcri
ptura Leui. xxv. vbi dicitur. Numerabis. iiij. hebdoma-
das annoꝝ que faciunt. xlix. annos. ⁊. l. annus ſequēs di
citur iubileus. qui apud iudeos dicit annus remiſſiōis.

non inuenitur autem hebdomada poſſe accipi plurib⁹
modis. ⁊ ideo hic non poteſt accipi pꝛo hebdomada die
rum. quia al's tota pꝛophetia Danielis fuiſſet completa
infra annum ⁊ dimidiū. ergo per locum a diuiſione opꝫ
ꝙ accipiatur pꝛo hebdomada annoꝝ. ⁊ in hoc omnes ca
tholici ⁊ hebꝛei conueniunt. ſed differunt in hoc. quia ali
qui catholici vt beda ⁊ alij dicunt ꝙ iſti anni intelligendi
ſunt anni lunares qui bꝛeuioꝛes ſunt annis ſolarib⁹. xj.
diebus. motus autem fuit ad hoc dicendū ex duobus: p̄
mo ex textu quia dicitur. Hebdomade abbꝛeuiate. ⁊ ſi-
cut dictum eſt anni lunares ſunt bꝛeuioꝛes ſolaribus ⁊ ꝑ
conſequens hebdomade annoꝝ lunarium ſunt bꝛeuio-
res. Secundo quia angelus loquebatur Danieli q̇ erat
hebꝛeus. ⁊ iudei computabant per annos lunares. vt di-
cit beda. ⁊ ideo angelus poſuit numerum pꝛedictoꝛum
lunarium. ſed ſalua reuerentia bede vtrunqꝫ videtur fal-
ſum eſſe. quia in hebꝛeo non ponit abbꝛeuiate in detrun
catōem ſeu diminutiōem pꝛout ſonat. ſed ponitur pꝛeci-
ſe ꝓut denotat tempoꝛis determinatōem. i. non plus ne-
qꝫ minus. Similiter ſecundum videtur falſum. ſi. n. iu-
dei haberent annum bꝛeuioꝛem. xj. diebus q̄ꝫ annus ſo-
laris quo vtimur cum ſm legem teneantur pꝛimo men-
ſe cuiuſlibet anni facere paſcha in die determinato. ſ. de
cimaſexta die pꝛimi menſis. ſequeret ꝙ paſcha iudeoꝛuꝫ
huius anni antecederet ſeu anticiparet paſcha anni p̄ce-
dentis in. xj. diebus. ⁊ eodem modo paſcha anni ſequen
tis pꝛecederet per. xxij. dies. ad quod ſequeretur ꝙ ip̄i ce
lebꝛarent paſcha ſuū ex obligatōne pꝛecepti infra bꝛeue
tempus in quolibet menſe totius anni. Hoc autem ap-
paret manifeſte falſum ex vſu eoꝝ. ſemper. n. faciunt eo-
dem tempoꝛe. ⁊ ideo patet ꝙ computant per annos ſola
res ſicut ⁊ nos. lꝫ enim incipiant ip̄i menſes a lunatōib⁹
tamen tercius annus apud eos habet. xiij. lunationes.
ita ꝙ per emboliſmos faciunt equationem tempoꝛis. et
ſic computant per annos ſolares ſicut nos. dato tamen
ꝙ computarent per annos lunares nihilominus habe-
retur pꝛopoſitum noſtrum vt videbitur. Secundo vidē
dum eſt quot annos continent hebdomade p̄dicte: ⁊ ptꝫ
per hoc quia ſi multiplicentur. lxx. per ſeptem. reſultant
ccccl xxxx. ⁊ ſic. lxx. pꝛedicte hebdomade cōtinent annos
cccclxxxx. Tercio videndum eſt a quo anno incipiat cō-
putatio iſtarum hebdomadarum. ⁊ dicunt aliqui iudei
ꝙ incepit ab vndecimo anno regis ſedechie quando de-
ſtructum eſt pꝛimū templuꝫ. Alij dicūt ꝙ incepit a p̄mo
anno darij regis medi. quia illo tempoꝛe dixit iſta ange-
lus Danieli. Alij dicunt ꝙ incepit a reditu captiuitatis
ſub zoꝛobabel duce: anno. ij. cyri regis perſarum. Alij di
cunt ꝙ incepit a ſecundo anno regni artarxerxis: quan-
do miſſus eſt Neemias ad reedificandū ciuitatē ſanctā.
que autem iſtarum opinionū ſit vera ⁊ aliarum impꝛo-
batōem omitto pꝛopter ꝓlixitatem vitandam. quia iſtud
diffuſe ſcripſi ſuper Danialem. ⁊ ſm omnes iſtas tres
computationes habebitur ſufficienter pꝛopoſitum. ſ. ꝙ
tempus aduentus chꝛiſti ſit pꝛeteritum. quod patet: q̇a
angelus determinate aſſignat. cccclxxxx. annos vſqꝫ quo
impleatur viſio. ⁊ pꝛophetia ⁊ vngatur ſanctuſſanctoꝛuꝫ
. i. chꝛiſtus. Sed qualitercunqꝫ incipiantur anni ſolares:
vel lunares. ⁊ vbicunqꝫ incipiatur computatio ſm pꝛe-
dicta. quia inferius non poteſt accipi q̄ꝫ in ſecundo an-
no Artarxerxis. totum tamen tempus pꝛedictum iam
diu eſt pꝛeteritum. ⁊ hoc ſufficit ad pꝛopoſitum noſtruꝫ.
Si autem aliquis velit plenius videre qualiter iſte nu-
merus annoꝛum pꝛepictus impletus eſt per partes ſin-
gulas. ⁊ qualiter in medio hebdomade vltime paſſus eſt
Chꝛiſtus ⁊c̄. que faciunt ad expoſitionem huius textus
poteſt recurrere ad id quod ſcripſi ſuper Danielem vbi
iſta diffuſe tractaui ⁊ contraria dicta vt potui impꝛobaui
verum hic volo remouere quandam ſolutionem falſam
⁊ erroneam quam dat Ra. ſa. ad rōnem p̄dictā dicens ꝙ
ille ſeptuaginta hedomade non continent tempus pꝛe-
ciſum vſqꝫ ad xp̄i aduentū ⁊ paſſionis eius myſteriū. vt

p̄dictũ eſt.ꝫ cõtinent tp̄us p̄ciſum a deſtructõe primi tẽ-
pli vſq₃ ad deſtructõem ſecũdi ꝑ tytũ ⁊ veſpaſianũ.d. Et
lxx.p̄ciſe hebdomade ſunt.i. ꝑfinite ſuꝑ ppl̄m tuũ ꝑ ſuꝑ
vrbẽ tuã anteq̄₃ veniat ꝑfecta captiuitas ipoꝝ que facta ẽ
ꝑ romanos cõburẽtes ciuitatẽ ⁊ templũ ⁊ eijciẽtes inde
ppl̄m iudaicũ. Vt ꝯſumet ꝑuaricatio.i.vt deſiſtant a ꝑ-
uaricatõibus caſtigati ꝑ p̄dictã captiuitatẽ ⁊ afflictiõem
vt deleatur iniquitas eoꝝ.ſ. ꝑ captiuitatem ⁊ afflictõem
p̄dictã que ẽ eis ꝓ pena vt dicit. Et adducat iuſticia ſem
piterna.i. vt ineternũ iuſtificent ꝑ p̄dictã captiuitatẽ ꝓ
peccatiſ penã tolerando. Vt ſic finaliter impleat viſio ⁊
ꝓphetia.i.viſiones de xp̄o ꝓmiſſe ꝑ ꝓphas. Et vngat ſan
ctuſſanctoꝝ.i.archa dñi ⁊ vaſa ſanctuarij q̄ recuꝑabunt ꝑ
meſſiam in fine hui⁹ captiuitatis iudeoꝝ venturũ vt dic̄.
Sed quantũ debeat durare iſta captiuitas non dicit.⁊ ꝑ
ꝯñs determinatũ aduentus xp̄i tp̄s hic nõ diffinit. Qua
liter autem exponat lr̄am ſequentẽ hic omitto.tũ q₂ non
eſt neceſſariu₃ ad ꝓpoſitũ. tum quia diffuſe tractaui hoc
ſuper danielem. ¶ Q₂ aũt iſta expoſitio ſit falſa ⁊ extor-
ta facta ꝑ eos pt₃ ꝑ lr̄am p̄cedentẽ. vbi dicit ꝙ angel⁹ ga-
briel venit ꝓpter orõnem Danielis orantis ꝓ liberatione
ppl̄i ad declarandum exauditõem ſue petitionis. ⁊ ideo
non ſolum nunciauit ei liberatõem de captiuitate baby-
lonica.ſed etiam ꝑfectam liberatõem fiendam ꝑ xp̄m.de
qua principaliter daniel orabat. ⁊ ideo dicere ꝙ angelus
veniebat ad denunciandũ danieli ꝑfectam liberatõnem
ſui populi.⁊ nullum certum tempus liberatõnis fiende
ꝑ xp̄m.hoc eſt valde abſurdũ ⁊ p̄cedenti lr̄e cõtrarium.
quia angelus non veniſſet ad conſolatõem danielis. ſed
magis ad eius deſolatõem. Item ꝙ dicũt ꝙ ꝑ captiuita-
tem in qua ſunt deſiſtãt a ꝑuaricatiõibus hoc manifeſte
eſt falſum.q₂ ſuꝑ omnes gentes intendunt ſortilegijs et
augurijs.vt ſciunt illi qui nouerunt facta illoꝝ. ⁊ tñ iſta
maxime ꝓhibent in lege diuia.ſicut pt₃ in deutro.⁊ exo.
⁊ in pluribus alijs locis vete.teſta. Item ꝙ dicit impleri
viſiones ꝓphetarum ꝑ merita eoꝝ eſt contra id qđ dicit
Deutro.ix. Scito ꝙ non ꝓpter iuſtificatiões tuas domi-
nus deus tuus dederit tibi hanc in poſſeſſionẽ ⁊c̄.⁊ mul
to minus ꝓpter iuſticias eoꝝ eſt implenda ꝓmiſſio. ⁊ ma
xime q₂ de ea ſcribit Eſa. viij. Et erit ad lapidẽ offenſio-
nis ⁊ petram ſcandali duabus domibus iſrael ⁊c̄. Itẽ ꝙ
dicit ꝑ vnctõem ſancti ſanctoꝝ intelligi vnctõnem arche
⁊ ſanctuarij que recuꝑabunt ꝑ meſſiam regem. hoc ẽ cõ
tra illud qđ dicit Hiere.iij. Cumq₃ multiplicati fueritis ⁊
creueritis in terra iſrl̄ in diebus illis ait dñs.nõ dicent vl
tra archa teſtamẽti dñi.neq₃ aſcẽdet ſupra cor neq₃ recor
dabuntur illius neq₃ viſitabuntur nec fiet vltra.hoc ẽ di
ctum ꝙ ceremonie vete.teſta. oĩno ceſſauerunt poſt paſ-
ſionẽ xp̄i.extunc.n.fuerunt mortue pluribus etiam alijs
modis argumentaui ſuper danielem contra p̄dictũ erro
rem:ſed iſta ad p̄ſens ſufficiant. Item ꝓbatur temp⁹ ad-
uentus xp̄i eſſe preteritum per id Dañ. ij. vbi dicitur: ꝙ
nabu.vidit ſtatuam magnam . huius autem ſtatue caput
ex auro puriſſimo ⁊ optimo fuit.pectus autẽ ⁊ brachia
ex argento puro.venter ⁊ pedes eius ⁊ femora ex ere.ti-
bie autem ferree ⁊c̄.ſequit. Abſciſus eſt lapis de monte
ſine manibus ⁊ ꝑcuſſit ſtatuam in pedibus eius ferreis
⁊ fictilibus ⁊ cõminuit eos.ꝑ hãc aũt ſtatuã deſignantur
quatuor regna magna ſibi in orbe ſuccedẽtia.ſm̄ ꝙ Da-
niel diuinitus inſpiratus ibidem expoſuit. primũ eſt re-
gnum chaldeoꝝ quod ſignificatur per caput aureum vt
ibidem dicit. Secundũ eſt regnũ perſaꝝ qđ ſignificat ꝑ
argentum qđ ſubiecit ſibi regnũ chaldeoꝝ. Tercium eſt
regnum grecoꝝ ſeu alexandri qđ per es ſignificat quod
ſubiecit ſibi regnum perſarũ. Quartum eſt regnum ro-
manoꝝ qđ ꝑ ferrũ deſignat.qđ ſubiecit ſibi regnũ greco
rum ⁊ alia regna mundi. ſicut ferrũ domat oĩa alia me-
talla.ꝑ lapidem aũt abſciſum de mõte ſine manibus de-
ſignat ip̄e xp̄c ieſus ſiue regnũ eius.cui ſubijciendũ erat
romanoꝝ imperiũ vt p̄dicit. Iſta autem plenius decla-
raui ſuper danielem.ſed pono hoc breuiter. ꝙ in p̄dicta
expoſitione omnes expoſitores tam catholici ꝙ hebreo-
rum concordant. Tunc hoc ſuppoſito arguo ſic.quia in
p̄dicta ꝓphetia exprimit ꝙ ille cui ſubijciendum erat re-
gnum romanoꝝ erat ip̄e xp̄c.cum hoc igitur impletũ ſit
tempore Conſtantini ⁊ ſiluestri pape.quo tempe roma-
num impium ꝑ fidem veram ſubiectum eſt ieſu filio vir
ginis Marie.pt₃ ꝙ ip̄e eſt verus xp̄c ⁊ meſſias. ¶ Poſt-
q̄₃ autem ꝓbatum eſt tempus aduentus chriſti preteritũ
per ſcripturam canonicam. hocidem etiam probatur ꝑ
gloſas et dicta doctorum hebreoꝝ apud eos autentica.
vnde Eſaie vlti.dicitur. Anteq̄₃ parturiret peperit.gloſa
hebreoꝝ. Quia anteq̄₃ natus fuiſſet ille qui in ſeruitute₃
vltimam redegit natus fuit redemptor.ergo ante natiui
tatem Tyti qui ciuitatem deſtruxit populum captiua-
uit.⁊ ſeruituti expoſuit.intãtum ꝙ dabantur triginta iu-
dei pro numo argenteo.vt dicit Hug.flor.fuit natiuitas
ipſius xp̄i. ¶ Hocidem patet per tranſlatiõem chaldaicã
ibidem. Adhuc non erit ei veniens anguſtia ⁊ redimetur
⁊ adhuc non venit ei tremor cum doloribus propter par
tum in reuelabitur rex meſſias.dolor enim ⁊ anguſtia par-
tus exprimunt maximã calamitate₃ quam ſuſtinuerunt
iudei in obſidione Tyti ⁊ veſpaſiani. ergo ante obſidio-
nem illam ⁊ miſeriã illam venit xp̄c.hoc concedunt mul
ti apud eos.dicunt ꝙ ip̄e xp̄c natus ſit in die deſtructõis
templi. Sed cum ab illo tempore fluxerũt. M.ccxxxv.
anni.queritur ab ip̄is vbi ſit ip̄e xp̄c.⁊ vbi ꝑ tantum tem
pus fuerit. Et dicunt aliqui ꝙ ip̄e cu₃ angelis viuens in
eo modo quo moyſes vixit.xl.diebus in monte ſynai. et
expectat preceptum domini ad ſe oſtendendum. Alij di
cunt ꝙ eſt vltra montes caſpios expectans preceptũ do-
mini de liberatione populi. Alij dicunt ꝙ vadit ꝑ mun-
dum.ſicut pauper ⁊ leproſus ⁊ humiliatus ꝓpter pecca-
ta populi.ſm̄ ꝙ dicitur Eſa.liij. Et nos reputauim⁹ eu₃
quaſi leproſum ⁊c̄. quouſq₃ appareat ex precepto domi-
ni in virtute ad liberatõem filioꝝ iſrael de ſeruitute ⁊ mi
ſeria in qua ſunt. talis autem varietas oſtẽdit manifeſte
ꝙ dictum eorum q̄ſtum ad hoc eſt fictitium.ſed verũ eſt
quo ad hoc ꝙ tempus aduentus chriſti iam diu eſt p̄te-
ritum. Item hocidem patet per quandam traditionem
apud eos autenticam. ⁊ continetur in quoda₃ libro qui
apud eos vocatur liber Iudicum ordinarioꝝ. traditus
a domo helye.i.a diſcipulis eius per ſex milia annorum
erit mundus.duo milia vanitatis. duo milia legis. duo
milia meſſie. Ad intellectũ huius ſciendu₃ ꝙ hebrei di-
cunt hoc fuiſſe dictum a filio mulieris ſareptane quẽ ſu
ſcitauit helyas.qui etiam poſtea habuit ſpm̄ ꝓphetie.⁊ ꝓ
phetauit de duratione mundi ꝙ duraret. vt dictũ eſt ſex
milia annoꝝ.duo milia autem dicunt tempus vanitatis
quia a principio mundi vſq₃ ad vocatõe₃ abrae.quia di
ctum eſt ei a domino. Egredere de terra tua ⁊c̄. Geñ.xij.
mũdus defluxerat in vanitate peccatoꝝ.primo per luxu
riam.vt pat₃ tempe noe propter quod factum ẽ diluuiũ
quia omnis caro corruperat viam ſuam.ſecũdo ꝑ idola-
triã poſt diluuiũ.qm̄ circa natiuitatẽ abrae totus mun-
dus erat idolatrie deditus.ip̄e aũt ꝑmo auſus eſt publi-
ce vnum creatorẽ ⁊ deum p̄dicare. vt dicit Joſephus.j.
li.antiquitatũ.⁊ iſtud tempuſ durauit ꝑ duo milia anno
rum.⁊.xxiij.q₂ abraã habuit.lxxv.annos qñ vocatus eſt
extunc aũt incepit tp̄s legis.q₂ lex non datur niſi popu-
lo adunato.ꝑ abraam aũt incepit ppl̄s adunari ſub fide
vnius dei ⁊ ad legẽ ſuſcipiendã diſponi. ꝓpter qđ abrae
data eſt lex circũciſionis ad diſtinctõem illius populi q̄
erat legem accepturus ab alijs populis.ab illo aũt tẽꝑe
.ſ.a vocatione abrae vſq₃ ad natiuitatẽ xp̄i fluxerũt duo
milia annoꝝ.niſi ꝙ deficiunt. xxix. Si igitur accipiant
xxiij.qui ſuꝑabundant vltra duo milia predicta que di-
cunt tempa vanitatis.habebimus quatuor milia anno-
rum a principio mundi vſq₃ ad natiuitatẽ xp̄i niſi ꝙ de-
ficiũt quinq₃ anni. Si igitur quinq₃ anni quibus xp̄c la-
tuit in egypto propter perſecutionem herodis iungan-
tur precedentibus. Ita ꝙ dies Meſſie incipiant com-

putari ab illo tpe quo de egypto ē reuerſus hēbimus de
principio mūdi q̄tuor milia annoꝝ vſq3 ad dies meſſie.ſ.
2000.vanitatis.2000.legis ẜm ꝓphiam p̄dictā.¶ Utruz
aūt dies xp̄i debeāt tm̄ durare ꝑ duo milia ānoꝝ vl' plus
vel minus nō me intromitto.q2 finē mūdi determinādū
dicere nō intendo:ẜ ſufficit mihi ẜm p̄dictā traditōez iu
deoꝝ.ꝙ tp̄s aduētus xp̄i ſit p̄teritū. ex quo iam dcm̄ ē ꝙ
trāſierūt a p̄ncipio mūdi q̄tuor milia annoꝝ. q2 a p̄nci-
pio mundi ip̄i cōputāt.v.milia.⁊.lxx.annos vſq3 ad ānū
dn̄i.1309.q̄ p̄ns opus fuit ſcriptū. Itē oñdo ꝓpoſitū ꝑ rō
nē ex ſcriptura ſumptā. ꝯſiderādo.n.ꝓceſſum ve.te. ap-
paret ꝙ q̄diu filij iſrl' fuerūt ſeruiētes deo fuerūt in ſtatu
ꝓſpero.⁊ ſi aliq̄n fuerūt captiuati ⁊ afflicti.h̄ fuit ꝑꝑ pec
catū ppl'i illiꝰ.nūc aūt ita ē ꝙ añ captiuitatē babylonicā
fuerūt idolatre peſſimi ⁊ occiſores ꝓphar̄ū eos a pctis ꝓ
hibētiū intātū ꝙ repleuerūt ciuitatē irl'm ſanguīe ꝓphaꝝ
vſq3 ad os.vt dr̄.iiij.Reg.⁊ multa alia fecerūt ꝑꝑ q̄ capti
uati ſunt in babylonia ⁊ illa captiuitas nō durauit niſi ꝑ
lxx.annos. Cū aūt captiuitas in q̄ ſunt nunc durauerit ꝑ
annos mille ducētoſ trigītaq̄nq3.nec adhuc apparet eoꝝ
liberatio de ꝓximo:op3 eos ꝯcedere ꝙ pctm̄ ꝑꝑ qđ tādiu
captiuati ſunt.fuit maiꝰ q̄3 pctā p̄cedētia captiuitatē ba-
bylonicā cū pena debeat corrñdere pctō. hoc aūt nō pōt
dici niſi ꝑꝑ illud grauiſſimū pctm̄ q̄ xp̄m eis in lege ⁊ ꝓ-
phetis ꝓmiſſum negātes ⁊ ꝑſequētes crudeliter occide-
rūt.q2 poſt reditū captiuitatis babylonice nō legūt ido-
latraſſe ⁊ ꝓphas occidiſſe ⁊ tāta crimina ꝑpetraſſe in alijs
ſicut ante.⁊ iō rōnabiliter nō pōt aſſignari cū tāte capti-
uitatis ⁊ miſerie niſi illa q̄ dicta ē.ſ. ꝙ nō cog̃uerunt tp̄s
viſitatōis ſue.vt Luce.xix.h̄ aūt dicit ra.moyſes in li. Iu
di.ordinarioꝝ. Ieſus nazarenus viſus ē eē meſſias ⁊ in-
terfectus ē ꝑ domū iudicij ⁊ ip̄e fuit cā ⁊ ꝓmeruit vt de-
ſtrueret̄ iſrl' in gladio. Itē doctrina aliq̄ declarat̄ vera. et
hoc dupliciter. Uno mō ꝑ reductōez ad p̄ncipia euidē-
tia.⁊ hoc mō declarat̄ veritas eoꝝ q̄ ſubiacēt facultati nā
lis intellectus. Alio mō ꝑ diuinū teſtimoniū.ſ. q̄n ad cō
firmatōem talis doctrine fit tale miraculū de q̄ certū eſt
ꝙ nō pōt fieri niſi virtute diuia.ſicut ē ſuſcitatio mortui.
illuminato ceci ⁊ ꝯſil'ia. Conſtat igit̄ ꝙ nullo mō deꝰ pōt
eē teſtis falſitatis.⁊ iō ſi tale miraculū vel factū diuinuz
ꝑpetrat̄ ad declaratōz alicuiꝰ doctrine ſufficiēter ꝯcludit̄
ꝓpoſitū.ſ.talē doctrinā eē verā.⁊ hoc mō declarata ē ve-
ritas eoꝝ q̄ excedunt intellectꝰ facultatē.ſicut pat3 ꝙ hoc
mō declarata ē veritas q̄ dicta ē ꝑ moyſen ioſue ⁊ ꝯſil'iū.
Nūc aūt ita ē ꝙ oꝑa diuia ſunt multa valde ⁊ manifeſte
facta ſunt ad declaratōz xp̄i ⁊ doctrine eiꝰ ⁊ ſuoꝝ.vt pt3 ꝑ
ſcriptores veriſſimos ⁊ famā publicā vſq3 nūc ꝯtinuata3
que in talibꝰ faciūt ſufficiētē fidē.ſicut firmiter tenemus
Criſto.fuiſſe ph̄m ⁊ platonē.⁊ tm̄ nō hēmꝰ inde aliā ꝓba
tōz niſi ꝑ famā publicā.igit̄ etiā ſic fuit đ doctrina xp̄i. h̄
etiā pt3 ꝑ libros apud iudeos autēticos. Scribit̄.n.in q̄-
dā libello q̄ apud eos intitulat̄ de ieſu nazareni genera-
tōe.q̄ leproſos mūdauit.⁊ claudū ex vtero mr̄is ſue ſta-
re fecit ⁊ mortuū ſuſcitauit.⁊ multa alia q̄ fieri nō pote-
rant niſi virtute diuina.dr̄ tm̄ ibidē ꝙ talia fecerat v̄tute
nōis tetragrāmaton. q2 q̄ ſciret illud debito mō ꝓnūcia-
re poſſet v̄tute illius miracula facere.vt in eo.li.dr̄. Ih̄s
aūt nazarenus ꝓnūciatōem illiꝰ nōis didicit.vt ibidē dr̄:
ꝙ in tēplo dn̄i lapidē ſuꝑ quē ſteterat archa dn̄i antiq̄tꝰ
inuenit in q̄ erat ſcriptū tale nomē expoſitū. vocat̄ āt ex-
poſitio illiꝰ nōis deſcriptio ⁊ determiatio q̄liter debeat ꝓ
nūciari.l3 aūt hoc dictū nō ſit veꝝ.tm̄ ex hoc ꝯ iudeos hr̄
argumētū ꝙ nomē dn̄i tetragrāmaton qđ ē int̄ alia nōia
ſanctiſſimū.ẜm eos nō pōt hr̄e v̄tutē ad agendū aliqđ ꝯ-
riū honori diuio.ẜ magis ad id qđ ē honori diuio ꝯſonū
Cū igit̄ dicūt ꝙ v̄tute illiꝰ nōis ieſus nazarenus fecerat
miracula.op3 eos ꝯcedere ꝙ doctrina xp̄i ad cuiꝰ ꝯfirma
tōem faciebat talia miracula nō erat falſa nec honori di-
uino ꝯ̄ria.ſed magis cōſona. cū ergo docuerit ſe eē verū
deu3 verū xp̄m a deo miſſum ⁊ veꝝ hoiem. ſequit̄ ꝑ ꝯn̄s
ꝙ iſtud ſit verū.aliter ſeq̄ret̄ ꝙ ip̄e fuiſſet falſus ꝓpheta ⁊

aſcriberet ſibi blaſphematorie diuinitatē.⁊ ꝙ ad ꝯfirma-
tōem iſtiꝰ falſitatis fuiſſent fcā vera miracula v̄tute diui
ni nōis ſctiſſimi.⁊ tūc deꝰ in cuiꝰ v̄tute talia miracula fie
rēt q̄ alia v̄tute fieri nō p̄nt.eēt teſtis falſitatis qđ ē incō-
ueniēs.¶ Itē ꝓnūciatio cuiuſlibet nōis ñ pōt talia face-
re ẜ ſolus deꝰ talia fecit. ⁊ facit ad inuocatōem ſui nōis ⁊
v̄tutis.ſi igr̄ xp̄s v̄tute nōis p̄dicti fecit p̄dicta.op3 ꝯcedē
ꝙ illa fecit v̄tute diuia ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ doctrina eiꝰ ad cuiꝰ ꝯfir-
matōem talia fecit fuit vera cū deꝰ nō poſſit eē teſtis fal-
ſitatis.vt.ſ̄.dcm̄ ē.hec etiā ⁊ alia vr̄ dicere ioſephꝰ exp̄ſſe
q̄ fuit maximꝰ hiſtoriographꝰ iudeoꝝ.⁊ apud eos autēti
cus.dicit.n.ſic li.xviij.antiq̄tatū deſcribēs tp̄a tyberij ce-
ſaris ſub q̄ paſſus ē ieſus inq̄t. Fuit hiſdez tp̄ibus ieſus
ſapiens vir.ſi tm̄ eū virū nōiare fas eſt.erat.n.mirabiliu3
operū effector ⁊ doctor eoꝝ hoim q̄ libēter audiunt ea q̄
vera ſunt.⁊ multos q̄dē iudeoꝝ ⁊ multos ex gentibus ſi
bi adiunxit.xp̄c hic erat.hūc accuſatione primoꝝ noſtre
gentis viroꝝ cum p̄latis in cruce agēdū decreuiſſent nō
deſeruerūt eū hi q̄ ab initio dilexerant eū. apparuit eni3
eis iterū viuus ẜm ꝙ diuinitus inſpirati ꝓphe vel hec vl'
alia de eo in mirabilia miracula futura eē p̄dixerāt. Itē
q̄n ſcriptura dicit aliq̄d futurū ⁊ determinat tp̄s modū ⁊
locū.⁊ ſi oia iſta cōcurrāt in vnū manifeſte pt3 ꝙ illđ qđ
fuerat p̄dictū ē adimpletū.ſacra aūt ſcriptura p̄dixerat
aduentū xp̄i.vt pt3 in multis locis. determiauit etiā tp̄s
veniēdi.vic3 q̄n fieret trāſlatō regni.vt hr̄ Gen̄.xlix. Nō
auferet̄ ſceptrum de iuda ⁊c̄.ſil'r locus naſcendi ⁊c̄. Mi-
chee.v. Et tu bethleē ⁊c̄.ſil'r modū viuēdi.ſ.ꝙ xp̄c in pau
ꝑtate viueret Zach.ix. Ecce rex tuꝰ venit iuſtꝰ ⁊ ſaluator
ip̄e pauꝑ ⁊c̄.determiauit ſcriptura modū moriēdi.ſ.ꝙ in
hūilitate ⁊ patiētia ex ꝑte ip̄iꝰ perſone xp̄i.ẜ in crudelita
te maxima ex ꝑte ip̄oꝝ occidētiū eū. vt habet̄ Eſa.liij.tā
q̄3 ouis ad occiſionē ductꝰ ē ⁊c̄.cū aūt hec omnia manife
ſte ſint adimpleta de ieſu nazareno rōnabiliter cōcludit̄
ꝙ ip̄e ſit verus xp̄c.¶ Sed ꝯ hoc arguūt iudei multipli
citer.primo ꝑ id qđ hr̄ Eſa.ij. vbi loquit̄ de tp̄e aduētus
xp̄i dicit. Erit in nouiſſimis diebꝰ p̄paratꝰ mons domus
dn̄i in vertice montiū ⁊c̄.ſequit̄. Conflabūt gladios ſuos
in vomeres ⁊ lāceas ſuas in falces nō leuabit gens ꝯ gē-
tē gladiū.nec exercitabūt̄ vltra ad p̄liū. Ex his.n.formāt
quadruplex argumētū.¶ Primo ex hoc. Erit in nouiſſi
mis diebꝰ. Ieſus aūt nō fuit in nouiſſimis diebus. quia
poſt natiuitatē eius fluxerūt multa tp̄a.igit̄ nō fuit xp̄c:
cuius aduentus ꝓmittit̄ in nouiſſimis diebꝰ.¶ Secun-
do ex eo qđ ſubdit̄.ꝙ mōs domus dn̄i erit in vertice mō-
tiū. Mons.n.ille dicit̄ mons ſyon vbi fuit templū edifi-
catū.ẜ mons ille in aliq̄ nō eſt eleuatus. g̃ adhuc nō ve-
nit xp̄c.vñ occaſione huiꝰ verbi dicunt aliq̄ doctores he-
breoꝝ ꝙ dn̄s d3 portare mōtē thabor i mōtē ſynai ⁊ mō-
tē carmeli ad locū vbi ē irl'm.⁊ ſuꝑ verticē iſtoꝝ mōtiu3
ponē mōtē ſyon.h̄ aūt nōdū ē adimpletū: g̃ ⁊c̄.¶ Tercō
arguūt ex eo qđ ſubdit̄. Et fluēt ad eū oēs gētes.q2 ñ oēs
gētes crediderūt in ieſum nazarenū nec adhuc credunt.
igr̄ non fuit xp̄c.¶ Quarto ꝑ id qđ ſubdit̄. Non leuabit
gens ꝯ gentē gladiū ⁊c̄.q2 nō ceſſauerūt bella ꝑ orbe3.vt
pt3 manifeſte ⁊ maxime.q2 pꝰ mortē ieſu in iudea fuerūt
bella atrociſſima tp̄e tyti ⁊ veſpaſiani.igit̄ ip̄e nō fuit ve-
re xp̄c.¶ Ad p̄mū dicēdū ē.ꝙ dies nouiſſimi dicūt̄.ſ.dies
meſſie i ſacra ſcriptura q̄3 q̄3 ẜm doctores hebreoꝝ:debēt
ad minus durare ꝑ duo milia annoꝝ.vt pt3 ex p̄dictis. ⁊
nō ſolū dies meſſie dicūt̄ dies nouiſſimi. ẜ etiā aliq̄ tēꝑa
ip̄m xp̄m p̄cedētia.vt pt3 Gen̄.xlix. vbi p̄r̄iarcha iacob
dixit filijs ſuis. Cōgregamini vt annūciē q̄ vētura ſt̄ no-
uiſſimis diebus.⁊ ibidē nō ſolū denūciat de aduētu xp̄i.
ſed de multis alijs q̄ impleta ſunt a tp̄e regū iſrael ⁊ iudi
cū.vt pt3 lr̄am intuenti.⁊ etiam ẜm expoſitores hebreo-
rum.⁊ iō nō valet p̄dictum argumentū.¶ Ad ſecundu3
argumentū eſt dicendū.ꝙ eleuatio mōtis ſyon nō intel-
ligit̄ ẜm localē eleuatōem.vt intelligunt iudei.ẜ ẜm no
bilitate3 ⁊ ſignoꝝ magnitudinē. ẜm etiam ꝙ dicit Rabi
ſa.magnus doctor apud eos hoc ē dictum ꝙ tanta ſigna

⁊ maiora debent fieri in aduentu xpi in mõte syon ꝙ in
pdictis alijs montibus.⁊ hoc patet impletum p Jeſum
nazarenum qui illuminauit cecum natum ⁊ ſanauit lan
guidū in pbatica piſcina ⁊ multa alia miracula fecit ibi
Ibidem etiam ſpmſanctū apoſtolis dedit quod fuit ma
ximū miraculum.quia homines idiote ⁊ ſimplices ha-
buerunt noticiam perfectā ſcripturarum.⁊ loquebantur
idiomata omniū linguarum. Si autem diceretur ꝙ hec
ſolutio ſumatur ex euangelio.⁊ ideo non eſt efficax con-
tra eos nec valet.quia ad pbandum aliquid iudeis opꝫ
vti ſcripturis apud eos autenticis in rñdendo eorūdeꝫ
dictis.dico ꝙ hoc non oportet ſemp. Item non ſolū euā
geliſte ſcribunt xpm miracula feciſſe vera. ſed etiam do-
ctores hebreoꝝ. vt patet ex pdictis. ꝓpter quod iſta ſolu-
tio habet efficaciam ex eoꝝ libris. ¶ Ad tercium eſt dicē
dum ꝙ ibi eſt diſtributio p generibus ſinguloꝝ ⁊ non p
ſingulis generuꝫ. Sicut dicit ꝙ oē animal fuit in archa
noe. q2 de ſingul' ſpēb9 aialiū fuerut ibi aliq̄ indiuidua in
archa noe. Similiter de oibus gentibus aliqui credide-
runt in xpo.vt patet p diffuſioneꝫ fidei in toto orbe. Ali-
ter pōt dici ꝙ omnis in ſacra ſcriptura ponitur p multis
aliqñ ⁊ frequenter.ſicut habet.ij. Reg.xvij. Dixit abſalō
⁊ omnes viri iſrael melius ad conciliū. Certum eſt enim
ꝙ ibi nō erant omnes viri iſrl' pñtes ſed multi.⁊ ſic eſt in
ꝓpoſito.quia multi conuerſi ſunt de gentibus ad fidem
catholicam etiam tpe apoſtoloꝝ.quia in oēm terraꝫ exi-
uit ſonus eoꝝ.ſ.pdicatōis ⁊ annunciatōis fidei xpiane.
¶ Ad quartum eſt dicendū ꝙ circa tpa xpi fuit pax diu-
turna in toto orbe.⁊ maxime in iudea. quod ptꝫ ex hoc:
q2 imminente natiuitate xpi pacificatis oibus regnis ⁊ ſub
impio romano redactis ꝑceptum fuit a ceſare auguſto:
vt deſcriberetur vniuerſus orbis.⁊ ab illo tpe vſq3 ad.xl.
annū poſt paſſionē xpi qñ inceperunt iudei rebellare ro
manis non legunt aliqua bella notabilia fuiſſe in iudea
nec iudeos viſos fuiſſe armis. q2 terra illa cuſtodiebatur
a militibus romanis.⁊ ideo pbabile eſt ꝙ tunc ꝓpter diu
turnitatē tpis pacis iudei inſtrumēta quibus pus vtebā
tur in bellis mutauerunt in inſtrumēta agriculture apta
ſicut ſenſibiliter videmus fieri in terris vbi ē pax diutur
na.⁊ iō dicit in auctoritate pdicta. Cōflabūt gladios ⁊c.
qō aūt ſubdit. Non leuabit gens cōtra gentē ⁊c. nō ipor
tat pacis eternitatē ſed diuturnitatē. vbi aūt habem9 vl-
tra: in hebreo habet Aad.que dictio non ſignificat eterni
tatē.vt ptꝫ.iiij. Reg.vj. vbi nos habemus. Et vltra nō ve
nerunt latrones ſyrie in terram iſrl'. In hebreo habetur
Aad vel aaꝫ.⁊ tñ certum eſt ꝙ ibi non importat eternita-
tem.q2 frequenter poſtea ſyri inuaſerunt ⁊ depdati ſunt
terram iſrl'.ſed importat diuturnitatē tpis ad longū tps.
hoc eſt ne illis accidat ſicut accidit illis quos in ſamariā
deduxit helizeus de quibus eſt ibi ſermo. ¶ Quinto ar-
guunt ibi iudei cōtra aduentuꝫ xpi.p hoc qō habet Eſa.
xj. Egredietur virga de radice yeſſe ⁊c. vbi ſcriptura loquit
de aduentu xpi etiam ſm oēs doctores hebreoꝝ ⁊ catho
licos. Sequit ibideꝫ. Habitabit lupus cum agno ⁊ par
dus cum edo accubabit.⁊ ſequit ibidem. Delectabit in-
fans ab vbere ſup foramen aſpidis ⁊ in cauerna reguli q̄
ablactatus fuerit manū ſuam mittet. Dicunt ſic iudei ꝙ
in aduentu xpi aialia ſiluestria debent ſe domeſticare ſic
ꝙ pacifice habitabunt cum aialibus naturaliter manſue
tis.⁊ aialia venenoſa non nocebunt hominib9 vl' pueris
immo ſecure infantes cum eis ludent. hoc autem nō eſt
impletum.vt ptꝫ ad ſenſum.igitur nō venit xps. ¶ Ad h
eſt dicendū ꝙ ibi eſt locutio metaphorica. q2 ibi noiant
hoies noibus aialium. Simile habet Gen.xlix. vbi dici
tur. Beniamin lupus rapax ⁊c. ⁊ ibidē. Neptalim ceru9
emiſſarius. Et ibidē Dan. Coluber in via. Et igit dicen-
dum eſt in ꝓpoſito ꝙ iudei ⁊ gentiles qui pus erant ad-
inuicē nociui ⁊ odioſi pacifice ſimul habitabunt cōuerſi
ad fidem xpi.vt dicit Act.iiij. Multitudinis credentiuꝫ
erat cor vnum ⁊ anima vna.⁊ tamen illo tempe fuerunt
ad fidem xpi conuerſi aliqui gentiles,vt patet eodem li-

bro.⁊ eodem modo exponendū eſt de pueris quod ſeq̄-
tur.⁊ d̄ aialibus venenoſis. quia ſimplices ⁊ pueri nō le
duntur ab eis qui ante conuerſionē ad fidem xpi erāt ve
neno infidelitatis ⁊ pfidie repleti. Q2 autem talis mod9
loquendi ſit in pdicto ca.Eſa.patꝫ p id qō pmittit ibi. da
ſtirpem yeſſe vocat virgam.ſilr ipm ieſum vocat florem.
cum dicit. Et flos de radice eius aſcendet ⁊c.⁊ ſilr cū ſb-
iungit. Erit iuſticia cingulū lumboꝝ eius ⁊ fides cincto
rium renū eius. Manifeſte hī ꝙ ibi cingulū ⁊ cinctoriū
metaphorice accipiunt. Et hec oīa patent p tranſlatōꝫ
chaldaicā que ſic hꝫ. Exibit rex de filijs Eſa. ⁊ meſſias d̄
filijs filioꝝ eius. Sequit. Et erunt iuſti circūcirca ei.⁊ fi-
deles adherentes ei. Et erit iuſticia cingulū lumboꝝ ei9
⁊ fides cinctoriū renū eius.vbi nos habemus. Habita-
bit lupus cum agno: ibi. Sequit. Et pax in dieb9 ei9 mul
tiplicabit. Ex quo ptꝫ ꝙ ē locutio metaphorica. pōt etiā
dici ꝙ adimpletū eſt ad lrām in fidelibus xpi.q2 fere mā
ſuete facte ſunt frequēter corā fidelibus xpi eoꝝ deuora-
tioni expoſite.ſilr beſtie venenoſe nō poterant eis noce-
re vt eis ſaluatoꝝ pmiſerat in euangelio. Dedi vobis ꝑtā
tem calcandi ſup ſerpentes ⁊ ſcorpiones ⁊c. ⁊ act.xxviij.
dī: ꝙ paulus pcuſſus a vipera in nullo leſus ē.pp qō bar
bari videntes hoc ⁊ admirātes dicebant ipm eſſe deū. vt
pꝫ ibidē. ¶ Sexto arguūt p id qō hī Deutro.xxx. Si ad
cardines celi fueris diſſipatus inde retrahet te dñs deus
tuus: ⁊ aſſumet atq3 introducet te in terrā quā poſſederūt
patres tui ⁊c. Ex hoc ibi arguunt.cum ſimus diſpſi p to-
tum mundū ⁊ nō cōgregati ſequitur ꝙ non venerit xpc.
¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ hoc fuit impletū in reditu eoꝝ
d̄ captiuitate babylonica. Sed cōtra hoc arguūt p id qō
hī Ezech.xxxix. Scient ꝙ ego dñs eoꝝ eo ꝙ trāſtulerim
eos in natōes ⁊ ꝯgregauerim eos ſup terrā ſuā.⁊ nō dere
liquerim quēcunq3 ex eis ibi. ¶ Multi eñ derelicti ſunt
de captiuitate babylonica ⁊ aſſyrioꝝ.q2 non oēs reuerſi
ſunt.igit tūc nō fuit ipletū tps xpi. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ
nulli fuerunt ibi derelicti q̄ voluiſſent reuerti.q2 cyrus q̄
erat monarcha in oibus illis regnis dedit licentiā gene-
ralē oibus reuertendi.imo etiā munera dedit reuertenti
bus.vt ptꝫ Eſdre.j.⁊ iō in hoc impletū ē verbū Ezech.et
ſpius moyſi.quia nullus derelictus ē ibi qui voluerit re
uerti.illi aūt qui noluerunt facti ſunt indigni diuino be-
neficio. Aliter pōt dici ſic.ꝙ pdicta cōgregatio pōt intel
ligi p fidē ⁊ charitatē que ꝯgregatio ē p xpm Ieſum.ſm
ꝙ exponit Joh.ca.xj.vbi dicit ꝙ cayphas ꝓphetauit ꝙ ie
ſus erat moriturus p gēte ⁊ nō tm̄ p gente ſ3 vt filios dei
qui erant diſpſi cōgregaret in vnū. nullus aūt extra hāc
cōgregatōem derelinquit qui velit intrare.q2 nulli clau-
dit gremiū eccie. ¶ Septimo arguūt iudei p id qō habe
tur Zacha.vj. Et oriens nomen eius. Tranſlatio autem
chaldaica ſic habet: Meſſias nomen eius. Ex quo pꝫ ꝙ
de xpo intelligit.⁊ ſequit in eadē auctoritate. Et edifica-
bit templū dño. Jeſus aūt nō edificauit aliqō templum
dño.igitur nō fuit xpc. ¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ hec au-
ctoritas intelligit de ſecundo templo edificato p Zoro-
babel.vt dicit Rabi ſa. doctor eoꝝ. ⁊ ideo ex hoc contra
nos non habent argumentum.ſed dato ꝙ intelligatur d̄
xpo ad literam eſt dicendum ꝙ ipſe edificauit templum
de lapidibus viuis ⁊ ſpiritualibus. videlicet de ipſis fide
libus.⁊ talis edificatio debebatur ipſi xpo que eſt perfe-
ctiſſima.vnde ſuper illud Gen.xxviij. Non eſt hic aliud
niſi domus dei ⁊c.i.domus que edificata eſt in terris nil
eſt reſpectu domus celeſtis. Illa ꝓpie edificatur ex lapi
dibus viuis.videlicet ex fidelibus in preſenti compagi-
natis adinuicem ⁊ conglutinatis per gratiam ⁊ in futu-
ris per gloriaꝫ.vbi habetur gloſa hebraica ꝙ patriarcha
iacob vidit dei domum edificandum in terris ⁊ domum
dei in celis.ideo dicit. Non eſt hic aliud ⁊c. ¶ Octauo ar
guunt per id quod habetur Hieremi.xxiij. Ecce dies ve
niunt dicit dominus.⁊ ſuſcitabo dauid germen iuſtū ⁊c.
quod de Chriſto intelligitur: vt eſt ſupra allegatum. Et
ſubditur ibidem. In diebus illis ſaluabitur Juda ⁊c.

Sed nunq̄ꝫ acciderunt tot miſerie filijs iſrael ſicut poſt paſſionē xp̄i. vt ptꝫ in deſtructōe ciuitatis ⁊ templi. ergo nō fuit vere xp̄c. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ iam non erant filij iſrael ⁊ iuda ꝓprie loquēdo. qꝛ erant auerſi a deo. qꝛ xp̄m negauerunt ⁊ occiderūt. ꝓpter qd̄ in illam miſeriā venerunt. Et ideo ex illa miſeria magis concludit̄ ꝓpoſitum ſicut patet ex p̄dictis. Illi aūt qui erant vere filij iſrael. ⁊ q̇.ſ. xp̄m receperant ſaluati ſunt ꝑ ip̄m. nō ſolum ſpūalit̄. q̄ꝫtum ad aīas. ſꝫ etiam q̄ꝫtum ad corpus corꝑaliter. quia ſm̄ ꝙ dicit̄ in eccīaſtica hyſtoria imminēte deſtructiōe ciuitatis irl'm ꝑ tytum ⁊ veſpaſianū admoniti ſunt fideles qui erant in iudea ꝑ angelum vt tranſirent in regnuꝫ regis herodis agrippe qui erat cōfederatus romanis. ⁊ ſaluati ſunt in bona pace. ⁊ ibi habitant cōfitenter. ¶ Aliter pōt dici ad auctoritatē p̄dictā hieremie. qꝛ illi ſunt ꝑfecti de regno xp̄i. de quo ibi loquit̄ qui iam ſunt in gloria celeſti. ⁊ illi habitant oīno cōfidenter ⁊ ſunt ꝑfecte ſaluati.

¶ Nono arguunt ꝑ id qd̄ habet̄ Dañ. vij. Aſpiciebaꝫ in viſione noctis ⁊ ecce in nubibus celi q̄i filius hoīs veniebat. Scd̄m oēs expoſitores iudeoꝝ ⁊ catholicos loquit̄ ibi de aduentu xp̄i. Jeſus aūt nazarenus nō venit in nubibus nec in tali ꝑtāte qualis deſcribit̄. ergo nō fuit xp̄c. ¶ Ad hoc dicēdū eſt ꝙ ſcriptura loquit̄ de duplici aduētu xp̄i. ſ. in mundū ⁊ ad iudiciū. ꝑmus aduentus deſcribitur cum humilitate. ſecundus cum ꝑtāte. Daniel autē loquitur de ſecundo aduentu. vnde ibidem ſequit̄. Donec throni poſiti ſunt. Et ibi dicit̄. Judiciū ſedebit ⁊ ap̄ti ſunt libri. Judei aūt excecati neſciunt aduentū duplicēꝫ diſtinguere. ⁊ id̄ errant multipliciter. qꝛ aliqui expectant xp̄m in ſecūdo aduentu apparere in tanta virtute ꝙ poſſit oīa terrena ſibi ſubijcere ⁊ eos liberare ⁊ regnum eoꝝ reſtituere. ꝓpter quod etiam xp̄i diſcipuli poſt eius reſurrectōem querebant: Act. j. Dñe ſi in tp̄e hoc reſtituas regnū iſrael. ¶ Alij aūt ꝓpter ſcripturas que manifeſte loquunt̄ de xp̄o ⁊ de hūanitate. ⁊ de paſſione eius. ⁊ ꝓpter illas que loquūt̄ d̄ eius eminētia ⁊ ꝑtāte expectāt duos meſſias. vnū qui dicitur filius ioſeph. ⁊ iſte eſt paſſurus ⁊ occidendus. aliū qui dicit̄ filius dauid qui ſuſcitabit filium ioſeph meſſiam ⁊ reſtituet regnū iſrael. ⁊ ad hoc ſaluandū ponunt diuerſas ſcripturas. ¶ Sed iſtud dictuꝫ nō habet auctoritateꝫ in ſcripturis. lꝫ.n. plures dicti ſint meſſie ſiue vncti. qd̄ idem eſt ꝑticipatōe vt dauid ⁊ ſaul ⁊ quidā alij. nullus tñ in ſcriptura ad ſalutē ppl'i dicit̄ venturus niſi vnus. Item iſtud dictū ꝓ tanto hꝫ aliquā apparentiā ꝓ quanto impletū eſt de xp̄o qui fuit filius Joſeph putatiuus ⁊ ſic vocatus. vt ptꝫ in euangelio. ⁊ etiaꝫ filius dauid ſm̄ carnem. vt ptꝫ ex p̄dictis. ¶ Decimo arguunt ꝑ id qd̄ hr̄. xxx. Eſa. Erit lux lune ſicut lumē ſolis ⁊ lumē ſolis erit ſeptēplicit̄ ſic̄ lux ſeptē dieꝝ in die qua alligauerit dn̄s vulnus ppl'i ſui ⁊ ꝑcuſſurā plage eius ſanauerit. cum igit̄ aduentus xp̄i expectet̄ ad ſalutē populi. igitur in aduentu eius mutatio corpoꝝ celeſtiū fiet cū hec nō ſit adhuc facta. videtur ꝙ ꝓmiſſio de aduentu xp̄i adhuc nō ſit impleta. ¶ Ad hoc dicendū ſicut ⁊ ad precedens argumentū qd̄ loquit̄ de aduentu xp̄i ad iudiciuꝫ. tunc.n. innouabūt̄ ⁊ mutabunt̄ quodāmō corꝑa celeſtia ⁊ tunc ſanabit̄ vulnus ppl'i ⁊ ꝑcuſſura plage eius: qꝛ tūc deſtruet̄ mortalitas ꝑ peccatū primoꝝ parentū inducta. qꝛ omnes homines reſurgent ad vitam immortalem.

¶ Vndecimo arguunt ꝑ id qd̄ habetur Eſa. liij. Videbit ſemen longeuū ⁊c̄. ⁊ pſal. lxxxviij. Ponam in ſeculū ſeculi ſemen eius. Jeſus aūt nazarenus nō legitur filios habuiſſe ergo nō fuit xp̄c. ¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ habet ⁊ habuit filios ſpūales: ⁊ talis filiatio ſibi debebat̄ ꝑ fidē ⁊ ſacramenta non aūt ꝑ carnalem ꝓpagatōem. q̄ ſemper habet feditatē coniunctam. vnde ſuꝑ illud Geñ. xxj. In yſaac vocabit̄ tibi ſemen. glo. hebreoꝝ. Omnis qui confeſſus fuerit duo ſecula vel deos vocabit̄ tibi ſemen. vocant̄ autem hic duo ſecula. tp̄s legis ⁊ tp̄s xp̄i. Illi ergo etiā q̇ ꝑ fidē cōfitient̄ xp̄m ſunt ſemen ⁊ filij xp̄i. ¶ Duodecimo arguūt ꝑ id qd̄ hr̄ Ezech. xl. vbi deſcribit̄ qd̄daꝫ templū mirabile ⁊ magnū in terra iſrael edificandū. ⁊ ſꝫ dicunt in aduentu xp̄i cōplendū: hoc aūt nō eſt factum: igit̄ ⁊c̄. ¶ Ad hoc eſt dicenduꝫ ꝙ ſcriptura ibi loquit̄ ſub methaphora de domo celeſti. de qua ſupra dictuꝫ eſt. Et hoc ptꝫ ꝑ id qd̄ in fine ezech. cōcludit̄. Et nomen ciuitat̄ ex illo die dn̄s ibidem. Hoc etiā ptꝫ ꝑ multa alia que ponunt̄ in lr̄a. qꝛ ibi deſcribit̄ fluuius habens ligna pomifera ex vtraqꝫ ꝑte facientia fructus quolibet menſe. ⁊ habētia folia nunq̄ꝫ defluentia que nullo mō vident̄ verificari ad lr̄am. Hoc etiā videt̄ ꝑ dictū Ra. ſa. doctoris hebreorum dicentis ꝙ de irl'm ſuꝑna locute ſunt ſcripture in fine Ezech. ¶ Hec igit̄ ſunt que arguunt iudei ⁊ quedam alia que dimitto tum ꝓpter ꝓlixitatē vitandaꝫ. tum quia etiam ſolutōes eoꝝ patent ex p̄dictis. Et ſic ptꝫ tercium principale qd̄ erat determinandū in iſta qōne vicꝫ ꝙ tp̄s aduentus xp̄i ſit p̄teritū. ¶ Vltimo ſoluenduꝫ eſt argumentū qd̄ fiebat in oppoſituꝫ in principio qōnis. vbi dicebat̄ ꝙ ſi p̄dicta de fide catholica pñt ꝓbari ꝑ ſcripturaꝫ a iudeis receptā nō eſt veriſimile quin illi qui ſunt inter eos ſtudioſi hoc ꝑcepiſſent. ⁊ hoc ꝑ ꝯñs ſuum errorē reliquiſſent. ¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ multi inter eos lr̄ati ꝑceperūt ⁊ a tp̄e xp̄i ſicut pꝫ de Nathanaele: Nicodemo: Gamaliele qui fuerunt doctores et periti in lege. ſil'r de paulo ap̄l'o ⁊ apollo. ⁊ multis alijs. vñ Joh. xij. dicit̄. Et de principibus multi crediderūt in eum. ſed ꝓpter phariſeos nō confitebant̄ ne de ſynagoga expellerent̄. dicebāt̄ tunc principes ſacerdotes ⁊ legis doctores. Multi etiaꝫ poſtea legiſperiti hoc ꝑceperūt ſicut dictū eſt d̄ ioſepho. ⁊ idem poſſet dici de multis alijs. ¶ Multi aūt auertuntur a fide xp̄i triplici de cauſa. vna eſt ꝓpter timorem penurie temꝑalis. quia ſemꝑ fuerunt cupidi ⁊ in lege eorū ſemꝑ ꝓmittit̄ abundantia tꝑalium. ideo ſupra modū abhorrent contrarium. Alia cauſa eſt. quia a cunabulis in odijs xp̄i nutriūt̄ ⁊ legi xp̄iane ⁊ xp̄icolis maledicunt in ſynagogis omni die. ¶ Illa aūt ad que hoīes ſunt aſſueti a puericia ſunt quaſi in naturā conuerſa. ⁊ ꝑ ꝯñs auertūt iudiciū intellectus a veritate cōtraria. Tercia cauſa eſt ꝓpter difficultatem ⁊ altitudinē eoꝝ que in fide catholica ꝓponunt̄ credenda. ſicut ē trinitas ꝑſonarū in diuina natura. ⁊ due nature in vna ꝑſona xp̄i. ⁊ ſacramentū euchariſtie. que nullo mō poſſunt capere. ⁊ ideo reputant nos tres deos colere ⁊ credere. In ip̄o etiam ſacramento euchariſtie reputant nos peſſimos idolatras. ſicut ꝑ exꝑiētiam cognouerūt illi qui frequēter de iſtis cum eis cōtulerunt. ⁊ ideo a fide catholica ꝓ talibus auertunt̄. ⁊ plures iam baptizati ad vomitū reuertuntur.

¶ Et ſic eſt finis. Laus deo.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

ꝛ maioꝛa debent fieri in aduentu xp̄i in mōte ſyon q̄ȝ in
p̄dictis alijs montibus. ꝛ hoc patet impletum ꝑ Jeſum
nazarenum qui illuminauit cecum natum ꝛ ſanauit lan
guiduȝ in ꝓbatica piſcina ꝛ multa alia miracula fecit ibi
…olis dedit quod fuit ma
…s idiote ꝛ ſimplices ha-
…urarum. ꝛ loquebantur
…i autem diceretur ꝙ hec
…ideo non eſt efficax con-
…um aliquid iudeis optȝ
…is in r̄ndendo eoꝛundeȝ
…mꝑ. Item non ſolū euā
…eciſſe vera. ſed etiam do-
…tis. ꝓpter quod iſta ſolu-
…s. ¶ Ad tercium eſt dicē
…ribus ſingulorum ꝛ non ꝓ
…ꝑ oē animal fuit in archa
…iert ibi aliq̄ indiuidua in
…gentibus aliqui credide-
…eȝ fidei in toto oꝛbe. Ali-
…iptura ponitur ꝓ multis
…j. Reg. xvij. Dixit abſalō
…onciliū. Certum eſt enim
…ītes ſed multi. ꝛ ſic eſt in
…nt de gentibus ad fidem
…r. quia in oēm terraȝ exi-
…nunciatiōis fidei xp̄iane.
…irca tp̄a xp̄i fuit pax diu-
…iudea. quod ptȝ ex hoc:
…icatis oībus regnis ꝛ ſub
…m fuit a ceſare auguſto:
…s. ꝛ ab illo tp̄e vſq̄ȝ ad. xl.
…erunt iudei rebellare ro
…notabilia fuiſſe in iudea
…terra illa cuſtodiebatur
…abile eſt ꝙ tunc ꝓpter diu
…mēta quibus p̄us vtebā
…rumēta agriculture apta
…n terris vbi ē pax diutur
…ta. Cōflabūt gladios ꝛc̄.
…s cōtra gentē ꝛc̄. nō ipoꝛ
…itatē. vbi aūt habem⁹ vl-
…ictio non ſignificat eterni
…habemus. Et vltra nō ve
…iſrl̄. In hebreo habetur
…i non impoꝛtat eternita-
…uaſerunt ꝛ dep̄dati ſunt
…itatē tp̄is ad longū tp̄s.
…idit illis quos in ſamariā
…ibi ſermo ¶ Quinto ar-
…xp̄i. ꝑ hoc q̄d habet̄ Eſa.
…e ꝛc̄. vbi ſcriptura loquit̄
…doctoꝛes hebreoꝝ ꝛ catho
…t lupus cum agno ꝛ par
…it ibidem. Delectabit in-
…idis ꝛ in cauerna reguli q̄
…mittet. Dicunt ſic iudei ꝙ
…debent ſe domeſticare ſic
…ibus naturaliter manſue
…bunt hominib⁹ vl̄ pueris
…ludent. hoc autem nō eſt
…tur nō venit xp̄s. ¶ Ad h̄
…etaphoꝛica. q꞉ ibi noīant̄
…habet̄ Geñ. xlix. vbi dici
…ꝛ ibidē. Neptalim ceru⁹
…uber in via. Et igit̄ dicen-
…entiles qui p̄us erant ad-
…ſimul habitabunt cōuerſi
…Multitudinis credentiuȝ
…amen illo tempe fuerunt
…entiles, vt patet eodem li-

bro. ꝛ eodem modo exponendū eſt de pueris quod ſeq̄tur. ꝛ d̄ aīalibus venenoſis. quia ſimplices ꝛ pueri nō leduntur ab eis qui ante conuerſionē ad fidem xp̄i erāt veneno infidelitatis ꝛ ꝑfidie repleti. Quod autem talis mod⁹ loquendi ſit in p̄dicto ca. Eſa. patȝ ꝑ id q̄d p̄mittit̄ ibi. q̄a ſtirpem yeſſe vocat virgam. ſil̄r ip̄m ieſum vocat floꝛem. cum dicit. Et flos de radice eius aſcendet ꝛc̄. ꝛ ſil̄r cū ſb-iungit. Erit iuſticia cingulū lumboꝝ eius ꝛ fides cinctorium renū eius. Manifeſte h̄t ꝙ ibi cingulū ꝛ cinctoꝛiū metaphoꝛice accipiunt̄. Et hec om̄ia patent ꝑ tranſlatōȝ chaldaicā que ſic h̄ȝ. Exibit rex de filijs Eſa. ꝛ meſſias d̄ filijs filioꝝ eius. Sequit̄. Et erunt iuſti circūcirca ei. ꝛ fideles adherentes ei. Et erit iuſticia cingulū lumboꝝ ei⁹ ꝛ fides cinctoꝛiū renū eius. vbi nos habemus. Habitabit lupus cum agno: ibi. Sequit̄. Et pax in dieb⁹ ei⁹ multiplicabit̄. Ex quo ptȝ ꝙ ē locutio metaphoꝛica. pōt etiā dici ꝙ adimpletū eſt ad lr̄am in fidelibus xp̄i. q꞉ fere mā-ſuete facte ſunt frequēter coꝛā fidelibus xp̄i eoꝝ deuoꝛationi expoſite. ſil̄r beſtie venenoſe nō poterant eis nocere vt eis ſaluatoꝛ ꝓmiſerat in euangelio. Dedi vobis v̄tutem calcandi ſuꝑ ſerpentes ꝛ ſcoꝛpiones ꝛc̄. ꝛ act. xxviij. dr̄: ꝙ paulus ꝑcuſſus a vipera in nullo leſus ē. ꝓꝑ q̄d barbari videntes hoc ꝛ admirātes dicebant ip̄m eſſe deū. vt pȝ ibidē. ¶ Sexto arguūt ꝑ id q̄d h̄r Deutro. xxx. Si ad cardines celi fueris diſſipatus inde retrahet te dn̄s deus tuus: ꝛ aſſumet atq̄ȝ introducet te in terrā quā poſſederūt patres tui ꝛc̄. Ex hoc ibi arguunt. cum ſimus diſꝑſi ꝑ totum mundū ꝛ nō cōgregati ſequitur ꝙ non venerit xp̄c. ¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ hoc fuit impletū in reditu eoꝝ d̄ captiuitate babylonica. Sed cōtra hoc arguūt ꝑ id q̄d h̄r Ezech. xxxix. Scient ꝙ ego dn̄s eoꝝ eo ꝙ trāſtulerim eos in natōes ꝛ ꝯgregauerim eos ſuꝑ terrā ſuā. ꝛ nō dereliquerim quēcunq̄ȝ ex eis ibi. ¶ Multi eīn derelicti ſunt de captiuitate babylonica ꝛ aſſyrioꝝ. q꞉ non oēs reuerſi ſunt. igit̄ tūc nō fuit ip̄letū tp̄s xp̄i. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ nulli fuerunt ibi derelicti q̄ voluiſſent reuerti. q꞉ cyrus q̄ erat monarcha in oībus illis regnis dedit licentiā generalē oībus reuertendi. imo etiā munera dedit reuertentibus. vt ptȝ Eſdre. j. ꝛ iō in hoc impletū ē verbū Ezech. et ip̄ius moyſi. quia nullus derelictus ē ibi qui voluerit reuerti. illi aūt qui noluerunt facti ſunt indigni diuino beneficio. Aliter pōt dici ſic. ꝙ p̄dicta cōgregatio pōt intelligi ꝑ fidē ꝛ charitatē que ꝯgregatio ē ꝑ xp̄m Jeſum. ſm̄ ꝙ exponit Joh. ca. xj. vbi dicit ꝙ cayphas ꝓphetauit ꝙ ieſus erat moꝛiturus ꝓ gēte ꝛ nō tm̄ ꝓ gente ſȝ vt filios dei qui erant diſꝑſi cōgregaret in vnū. nullus aūt extra hāc cōgregatōem derelinquit̄ qui velit intrare. q꞉ nulli claudit̄ gremiū eccīe. ¶ Septimo arguūt iudei ꝑ id q̄d habetur Zacha. vj. Et oꝛiens nomen eius. Tranſlatio autem chaldaica ſic habet: Meſſias nomen eius. Ex quo pȝ ꝙ de xp̄o intelligit̄. ꝛ ſequit̄ in eadē auctoꝛitate. Et edificabit templū dn̄o. Jeſus aūt nō edificauit aliq̄d templum dn̄o. igitur nō fuit xp̄c. ¶ Ad hoc eſt dicendū ꝙ hec auctoꝛitas intelligit̄ de ſecundo templo edificato ꝑ Zoꝛobabel. vt dicit Rabi ſa. doctoꝛ eoꝝ. ꝛ ideo ex hoc contra nos non habent argumentum. ſed dato ꝙ intelligatur d̄ xp̄o ad literam eſt dicendum ꝙ ipſe edificauit templum de lapidibus viuis ꝛ ſpiritualibus. videlicet de ip̄ſis fidelibus. ꝛ talis edificatio debebatur ipſi xp̄o que eſt perfectiſſima. vnde ſuper illud Geñ. xxviij. Non eſt hic aliud niſi domus dei ꝛc̄. i. domus que edificata eſt in terris nil eſt reſpectu domus celeſtis. Illa ꝓp̄ꝛie edificatur ex lapidibus viuis. videlicet ex fidelibus in pꝛeſenti compaginatis adinuicem ꝛ conglutinatis per gratiam ꝛ in futuris per gloꝛiaȝ. vbi habetur gloſa hebꝛaica ꝙ patriarcha iacob vidit: dei domum edificandum in terris ꝛ domum dei in celis. ideo dicit. Non eſt hic aliud ꝛc̄. ¶ Octauo arguunt per id quod habetur Jeremi. xxiij. Ecce dies veniunt dicit dominus. ꝛ ſuſcitabo dauid germen iuſtū ꝛc̄. quod de Chꝛiſto intelligitur: vt eſt ſupꝛa allegatum. Et ſubditur ibidem. In diebus illis ſaluabitur Juda ꝛc̄.